

Аҳмад Табибий (1869-1911)

Аҳмад Табибий (тажаллуси; асл исмшарифи Аҳмад Али Мұхаммад ўғли, 1869—Хива—1911) — шоир, таржимон, табиб. Хива мадрасаларидан бирида ўқиган. Отасидан ва замонасининг машхур табиби Яхшимуродбекдан табиблигни ўрганган, Мұхаммад Раҳимхон II (Феруз) саройида табиблик қилган. Шеърията шуҳрат қозонган. Ўзбек ва форс-тожик тилларида, мумтоз адабиётнинг анъанавий жанрларида ижод қилган. Шеърларидан 5 девон — «Тухфат ус-султон», «Мунис ул-ушшоқ», «Ҳайрат ул-ошиқин» (ўзбек тилида), «Миръот ул-ишқ», «Мазҳар ул-иштиёқ» (форс-тожик тилида) тузган. Уларда реал ҳаётни, соғ муҳаббатни улуғлаган («Айладинг», «Озоридур» ва б.). Табибий ўзбек адабиётида мухаммас жанрини ривожлантирган: Навоий, Саъдий, Жомий, Зебуннисо, Мунис, Огаҳий, Мирзо Голиб ва бошқанинг ғазалларига 518 та мухаммас боғлаган. Хоразм шоирлари ҳақида «Мажмуат уш-шуарои пайрави Феруз Шоҳий», «Мажмуаи мухаммасоти аш-шуарои Феруз Шоҳий» (1909) тазкираларини тузган. Иккинчи мажмуаси, асосан 33 шоир мухаммасларидан ташкил топган. Унда даставвал Огаҳий ғазалларига, сўнг Феруз шеърларига боғланган мухаммаслар, кейин эса Ферузнинг «Оромиён нигорим, сарви равон нигорим» ғазалига тахмис, мухаммас ва мусаддаслар келтирилган. Хотима қисмида эса шу тўпламга кирган Умидий, Доий ва Ҳаёлийнинг вафоти ҳақида хабар, Баёнийнинг «Мажмуат уш-шуарои пайрави Феруз Шоҳий»га ёзган тақризи берилган. Табибий «Вомиқ ва Узро» қиссасининг ўзбекча шеърий (маснавий) варианларини яратган (8100 байт). Фузулийнинг «Ҳафт жом» асарини форстожик тилидан ўзбекчага таржима қилган. «Етти равза» номли асар ҳам ёзган. Асарларининг бир неча қўлзёма ва тошбосма нусхалари Ўзбекистон Фанлар Академияси Шарқшунослик институтида сакланади.

Шоҳ Вомиқ бир кечада Азрони тушида кўриб тозадин ошифталиғуда ягона бўлғони ва Азронинг ҳама аҳволин сўруб юз шаеву заев била ўйлға равона бўлғони.

Хуш улким бахтни бедор топғай,
Агар уйқуда васли ёр топғай.
Ҳамул ким ишқ илмида мударрис,
Эди ҳам нуқта фанниға мұхандис.
Бу янглиғ қилди бу ерда ҳикоят,
Ки Вомиқ уйқуда қилғач фароғат.
Тушида кўрдиким маҳбуби Азро.
Ҳамул кечада доғи чодирда, аммо—
Ўтиришиб ўзи бирла сұхбат айлаб,
Такаллум беҳаду беғоят айлаб.
Боқиб чун кўрди ул ишқи жаҳонгир,
Эрур Азро аёқи узра занжир,
Бало зиндонида маҳбус бўлмиш,
Қўзи ҳам қонлиғ ашки бирла тўлмиш.
Қўруб Азрони ул шоҳи вафокеш,
Оёқда қайд ила ғамгин дили реш.
Қилиб ҳайратни бермас ҳечгах ёд,
Ки топғай банд пойи сарв озод.
Магар ошиқ эрур занжирни авбош,
Ки зулғидек оёқиға кўяр бош.
Қилиб бу важҳдин зулғин паришон,
Ки ўпгай соқини занжирни печон.
Қўруб Вомиқ, бу янглиғ можарони,
Чекиб афсус ила оҳу навони.
Деди: «Кей ҳалқаи зулғинг гириҳигир,
Сани ким қилди мундок пой занжир?
Нединдор тавқ банди сийм соқинг,
Бу зиндан не учун бўлди висоқинг?

Қафасда расм эрур банд ўлса булбул,
Киши ҳаргиз қафасда кўрмамиш гул.
Бу дам кўрдум ажаб расми дигаргун,
Ки Лайли баста занжири Мажнун.
Сен ўлмишсен чу занжир ила баста,
Анга лоюқ мени мажнуни хаста.
Сени қилғунча бу занжир дилгир
Менинг бўйнимға тушгай эрди занжир».
Деди Азро бўлуб хун ашк афшон:
«Ки, эй меҳру вафо шаҳрида сulton.
Ҳам ул тунким бўлуб шавқим зиёда
Қўлингға бермишам бир жом бода.
Бўлуб андин пари ранжу анолиғ,
Топиб ишқинг ғамиға мубталолиғ.
Манга тушди бу икки банд мушкил,
Оёқ занжир топтию, гириҳ дил.
Етушди беҳаду сон ишқ доги,
Бало базмida ичдим давр аёғи.
Вале сен салтанатда шод бўлғил,
Хилофат тахтида обод бўлғил.
Буни бил лекким ғамхонаи ишқ,
На ғамхона, буюк кошонаи ишқ.
Эмас ғаммоздин бир лаҳза холи,
Гар ошиқ дун эрур, йўқ эрса олий.
Эрур пайдо жину инс ичра ҳосид,
Қилурға ўртада радди мақосид,
Бу важҳ ила манга ҳам бир жамоат,
Ҳасад айлаб аён беҳадду фоят.
Етурдилар қилиб кўнглумни ғамлиғ,
Отам наздида асрү куттаҳамлиғ.
Бўл эмди воқиф, эй шоҳи ягона,
Эшитсанг бор узун мунда фасона.
Мени ишқ айлади бу навъ побаст,
Балоу, дарду, андуҳ ила ҳамдаст.
Сенинг ишқ ичра аҳволинг нечуқдур
Де, ўтган моҳ ила солинг нечуқдур?
Менинг ҳижронда дарду мөҳнатим кўп.
Машаққат бирла доғу ҳасратим кўп.
Сенинг холинг нечуқдур дарду ғамдин
Фироқ ичра ниҳоятсиз аламдин?
Мени қилди сипоҳи дард помол,
Санга ҳижрон ғамидин недур ахвол?
Агарчи мен эрурман ғамда побанд,
Бўлуб сен салтанат тахтида хурсанд.
Майи ишратни доим айлагил нўш,
Мени ҳам қилма ёдингдин фаромуш.
Раҳми мөхри вафо таркини тутма,
Мени бечорани доғи унутма».
Чу Вомиқ дилбари ҳолини билди,
Тўкуб ашқин басе фарёд қилди.
Дебон беҳадду сон ва ҳасратолар,
Хузун айлаб, чекиб оҳу наволар.
Дариғо, бу нечук бордур аломат,
Аломат дема, бал рўзи қиёмат,
Ки андоқ нозанини моҳ сиймо,
Юзи гул, қомати сарви дил оро,
Менингдек бир гадони шоматидин,
Жудо бўлса бу янглиғ роҳатидин,
Ало эй дилбари яктои даврон,
Жамолинг нашъя бахши соғари жон.
Фами ишқинг эрур дардим давоси,
Танимға жон берур кўйинг ҳавоси.
Раҳи ишқингда зору бекас эрдим,
Фироқнинг оташи ичра хас эрдим.
Сени кўрдум бу ҳолат бирла маҳзун,,
Ғаму дарду малолим бўлди афзун.
Бор эрдим дарди ҳажрингда фитода,
Бу дардим барчадин бўлди зиёда.
Не янглиғ айлагум бу ишга чора,
Ўлай ё худ қилай ўзимни пора.
Фидо бўлсун йўлингда жисму жоним,
Санга бўлсун тасаддуқ хонумоним.

Эрур ишқинг манга ўлгунча пеша, Сенинг ёдингда бўлғумдур ҳамиша. Қилиб путфу муруватлар хувайдо, Деди Вомиққа ушбу лаҳза Азро: «Ки, эй меҳру вафо шахриға султон, Хилофат маснади узра Сулаймон. Бани одам аросидин мани зор, Сенингдек кўрмадум ёри вафодор. Неча кўрсанг доғи ранжу машаққат,. Ўзингға айламишсен сабр одат. Вафо йўлидин ўлмай инҳирофинг, Сўзингда бўлмади асло хилофинг. Ҳамул кунким муаббад сорига сан, Ўқур эрдинг бориб илм ила фан. Очиб мен ишқ жангидин варақлар, Олур эрдим вафодин кўп сабақлар. Эди меҳрингға жо кўнглум ҳарими, Бўлуб жоним аро ҳажрингни бийми. Манга ул кунки ишқ ўлди мураббий,. Ўқур эрдинг сен ул кунда «алифбе». Муаббад бир эмастур устодинг, Менинг хаттим била чиқди саводинг. Ҳамул важҳ ила мен ўз суратимни. Қилиб тасвир шаклу ҳайъатимни. Санга қилмиш эдим мен они ирсол, Сени то ошиқ этгай деб бу тимсол. Яна ўзни қилиб бир дилкаш оху, Чиқиб ул дам сенинг қошингға ўтру. Жудо сендин қилиб лашкарларингни, Паришон айлабон аскарларингни, Олиб чиқдим сени мен ул ародин, Санга бўлмай хабар бу можародин. Сени ул тунги базмимга чақирдим, Ўз илгим бирла бир соғарни бердим. Ҳамул лаҳза манга қилдинг назора, Фамим тифи юрагинг қилди пора. Бу миннат узрини мен то қиёмат, Қила олмон адо, эй моҳ талъят. Бўлуб ишқинг била мен ҳам аламлиғ, Отам ёнида топдим муттаҳамлиғ. Эрур кўнглум ғаминг қайди билан банд, Бўлуб дардингда жоним неча парканд. Умидим эмди сендин бор эрур бу. Ки жаҳд эт мен сари келмакка ўтру. Нечунким келмасанг мен сорига гар, Етушгуси манга кулфат муқаррар». Деди Вомик чекиб аффону фарёд: «Ки, эй ширин лиқо ёри паризод, Сенинг не навъ етгум хизматингға, Мушарраф не навъ ўлғум сухбатингға. Била олмон сенинг ному нишонинг, Не ерда эрканин жойу маконинг. Агар билсам сенинг манзилгахингни, Қилурман бош била хоки роҳингни». Деди Азро анга: «Эй. марди комил, Мақомим топмоқингдур асру мушкил. Агар машриқ сори бўлсанг шитобон, Бўлурсен восили хуршиди тобон». Эшитгач ушбу сўзни шоҳ Вомик, Бўлуб қон кўнгли андоқким шақойиқ. Ҳануз этмай савол онинг диёрин, Доғи мажмуъи сирри кору борин. Кўзи уйқудин анинг бўлди бедор, Кўзидин сочиб ашкини матар бор. Қилиб юз навъ ташвир ошкоро, Деди: «Ё лайта мутут қабла ҳозо». Миниб отиға ул Шоҳи ягона, Раҳи машриқ сори бўлди равона. Тонг отғунча йўл узра азм қилди, Машомига насими субҳ келди. Замири ғарқ ўлуб файзу сафоға, Деди дикқат била боди сабоға:

«Ало, ё эй насими субҳи равшан, Шамимим атрабахши файзи гулшан. Бўлуб шаб зинда дору дашт паймо, Саҳар ишқ ахлиға сен қилғунг иймо. Бўлуб ҳар субҳидам доим саҳархез, Эрурсен гулистонлар ичра гулрез. Мақомингдур гаҳи оғуши ғунча, Гаҳи гул узра урғунг кож мунча. Гаҳи қилғунг эсиб ороиши гул, Бўлуб машшотай гисуий сунбул. Уруб гаҳ базмнинг шамъини барҳам, Урарсен гул юзиға гоҳи шабнам. Ҳавдоринг гулу сарви гулистон, Санохонинг бори насрину райҳон. Эрур саҳни гулистон сайргоҳинг, Бўлуб райҳону насрин фарши роҳинг Шамиминг атри бирла тавъамондур, Баҳори боғ аро ҳукминг равондур. Эшит бу мултамас мен нотавондин, Балойи ишқ ила озурда жондин. Ки ногаҳ сайр этиб ҳар дашту водий, Гузаргоҳ айласанг машриқ саводи, Кезиб сайр айлагил машриқ диёрин, Тамошо айла боғу кўҳсорин. Сўроғ айлаб, қилиб ҳар ён таку пў, Тажассус бирла қилғил жаҳд асру. Топиб ул ҳур пайкарнинг маконин, Етишгач мендин ўпкил остоини. Адаб бирла топиб ондин ижозат, Бажо келтургил одоби таҳият. Агар топсанг ҳузурини баяқбор, Дуо бирла салом эт мендин изҳор. Дегил: «Эй офтоби за~ррапарвар, Малоҳат гулшани ичра гули тар. Бор эркандур санга мажнуни ғамнок, Фами ишқинг била афтодаи хок. Забун ўлмиш йўллингда ҳолизори, Бўлуб афсурда жисми хоксори. Эрур зикри тилида гуфтугўйинг, Жабини саждагоҳи хоки кўйинг, Сени деб тахти тожидин кечибдур. Шароби шавқ ёдингда ичибдур. Келур пўя уруб афтону хезон, Қаён борурни билмай асру ҳайрон. Вале билмас сенинг манзил-маконинг, Киши топмас кито сўргай нишонинг. Узинг гар қилмасанг лутфу ҳидоят, Анинг аҳволи қаттиғдур бағоят». Сабоға бу тарийқа шоҳ Вомик, Юрур эрди дебон сўз сўйи машриқ. Баногаҳ ўлди мундօғ амри воқе— Ки, бўлди шарқдин хуршид толеъ. Тушуб кун партавига шоҳ кўзи, Бўлуб зоҳир тилида ушбу сўзи, Деди: «Кей муҳташам султони ховар, Фалак майдониға сурган таковар, Санга зебанда келди қаҳрамонлиғ, Мусалламдур санга гетистонлиғ. Сенингдек ким кўрубдур қаҳрамонни,— Ки, бир кун ичра олмишдур жаҳонни. Камина чокаринг Баҳрому Биржис, Надими хилватинг Исойи ўрис. Жаҳон очмоқ учун бўлсанг сувора, Сипоҳинг бўлғуси моҳи ситора. Сен ўлмай тарбият бирла мувовин, Эмас комил набототу маодин. Сенинг нуринг била равшандур оғоқ Қилурсен партавингдин ой юзин оқ. Ёрутмассен агар кўкни ҳисорин, Қаро қилғунг жаҳонни рўзгорин. Чу сен тарбият айлаб ошкоро, Бўлур тарбиятингдин лаъл хоро.

Эшитгил, эй шаҳаншоҳи жаҳонгир,
 Санга арз айларом ҳолимни бир-бир,
 Менинг кўнглумда бор ул борадин ғам
 Ки ишқидур манга бу дам мусаллам.
 Юзи гул, оғзи гунча, қадди шамшод,
 Риёзи жаннат ичра сарви озод.
 Жамоли оразингдин олам афруз,
 Фуруғи сендек айлар шомни рӯз,
 Санга ул юздин ўлдим меҳрпайванд—
 Ки, бор руҳкори руҳкорингфа монанд.
Шоҳ Вомиқнинг бекарорлиғи важҳидин Азроға нома ёзгани
 Ало, ё эй насими субҳоҳи,
 Эрурсан субҳи содиқнинг гувоҳи.
 Етургунг ҳар саҳар, эй файзи довар,
 Паёми субҳ то хуршиди ховар.
 Етур Азроға ҳам пайғоми Вомиқ,
 Ки ул хуршид эрур мен субҳи содик.
 Етур арзим қилиб кўнглумни масрур,
 Бўлай чун субҳи содик матлаи нур.
 Дегил, кей Зухра чехра, Муштарий рӯй,
 Ҳилол абрӯй, қамар талъат, суман бўй,
 Санга пайваста кўнглум эрди муштоқ,
 Фироқнинг тоқатимни айлади тоқ.
 Қилиб меҳри руҳинг шавқинг ўтиң тез,
 Вужудим зарра янглиғ бўлди ноҷиз.
 Кўнгул абрӯйинга муштоқ доим,
 Ҳилоли ийд учун андоқки сойим.
 Қўёшинг толеъ эт, эй маҳжабиним,
 Ки то юз меҳр бўлсун хўшачиним,
 Бўлурму мунча ҳижрон шоми жовид,
 Тулуъ этмасму ҳаргиз субҳи уммид.
 Қачонфа тегру бўлғум зору маҳзун,
 Қилиб ишқинг манга чун насрар афсун,
 Манга жоду кўзунгур сеҳр пайванд
 Ки, солмай насрар сеҳри ул қадар банд.
 Мени афсуни зулғинг қилди бад ҳол,
 Агарчи насрар сеҳрин қилдим ибтол.
 Эрур кўнглум ғаминг тигидин афкор.
 Фироқнинг еткурур жонимға озор.
 Ғамингдин, эй нигори сийм табғаб,
 Қачон фарқ айлагумдур рӯз или шаб..
 Чекиб андуҳи кулфат субҳ ила шом,
 «Манга не хоби роҳатдур, не ором.
 Фироқнинг ўт солиб жонимға асру,
 Чекарман ул жиҳатдин ҳазну қайғу.
 Чекарман ҳар нафас фарёду афғон,
 Бўлуб бағрим ғаминг бирла тўла қон.
 Кўнгулда дарду оломим фузундур,
 Кўзум ашки мудомо лолагундур.
 Тиларман борҳо васлингфа етмак,
 Майи васлингдин ўзни маст этмак,
 Қачонким эсгуси боди сахаргоҳ,
 Чекарман тинмай асру нолау оҳ.
 Қаро бўлмиш жаҳон сенсиз кўзимга,
 Такаллумлар қилурман ўз-ўзимга.
 Ки, эй баргашта толеъ, баҳти вожун,
 Бўлурсен тобакай бу навъ маҳзун.
 Қилиб ишқ ичра баҳтинг раҳнамолиғ.,
 Қачон комингфа етгуси раволиғ.
 Агарчи ишқ аро собит қадамсен,
 Вале ҳижронда побости аламсен.
 Агарчи ўзни тутғунг марди комил,
 Вале ёринг санга йўқ лаҳза мойил.
 Нишоти айшдин бегонадурсен,
 Жаҳон ичра басе афсонадурсен.
 Агар кўрса нигоринг бу маошинг,
 Сариф юз узра оқғон қонлу ёшинг.
 Сўрар эрдӣ тараҳхум бирла ҳолинг,
 Кўруб фурқатда ўтган моҳу солинг.
 Вале на судким эрмас хабардор,
 Санга бир лаҳза эрмас дилбаринг ёр.

Фараз айлаб бу янглиғ сўз намоён,
 Чекарман ҳар кечада фарёду афғон.
 Санга айлаб бу лаҳза шархи аҳвол,
 Салому номани қилғумдир ирсол.
 Салом, эй қоши ёу кирпиги ўқ,
 Сенинг ҳажрингфа эмди тоқатим йўқ.
 Салом, эй нозанини шўхи танноз,
 Бўлубдур меҳнатим кўп, роҳатим оз.
 Салом, эй лаблари кони ҳаловат,
 Манга йўқ сенсизин хоби фароғат.
 Салом, эй нозпарвар нозиппиро,
 Нечук топғум висолинг базмин оё.
 Салом, эй кўзлари шаҳлоу фаттон,
 Ани ўпмакни истаб чеккум афғон.
 Салом, эй жабҳаси хуршиди ховар.
 Қачон шомимни қилғунгур мунашвар.
 Салом, эй маҳваси сарви гуландом,
 Қачон илгингдин ичкимдур тўла жом.
 Салом, эй инсу жинс ичра ягона,
 Менинг сори қачон бўлғунг равона.
 Салом, эй лутғи дардимнинг давоси,
 Ёрутғай кўзларим ҳуснин зиёси.
 Салом, эй меҳрибоним, роздорим,
 Қачон оллингда бўлғуси қарорим.
 Салом, эй хурваш, Исо сифотим,
 Бўлур оё қачон ғамдин најотим.
 Салом, эй васлинга жоним фидодур,
 Ғаминг тифи била кўксум яродур.
 Салом, эй лаъл кони қанду шаккар,
 Қачон бўлғумдур ондин баҳра парвар.
 Салом, эй ноз фанни ичра моҳир.
 Висолинг бирла қил хушнуд хотир.
 Салом, эй фикри ороми замирим,
 Қолибмен ҳажр аро бўл дастгирим.
 Салом, эй талъатинг тобанда хуршид,
 Қилурман кўрмак они доим уммид.
 Салом, эй коми жону роҳати дил,
 Манга лутғи ила бўл бир лаҳза мойил.
 Лабингдин айру ичсан бодаи боб,
 Топар ондин мазоҳим таъми хуноб.
 Юзинг ҳижронида ўтдур манга гул,
 Сочинг фикридадур ўт дуди сунбул.
 Тузар базм ичра мутриб зер ила бам,
 Қулоқимға келур фарёди мотам.
 Агар партав солур устимга маҳтоб,
 Қатон янглиғ мени ўттар ўшул тоб.
 Кўрунур кўзума гул шакли ахгар,
 Урар гул решаси жонимға ништар.
 Насими жонғизо етса мутайяб,
 Самум осо етургай жонима таб.
 Кўрунса кўзума мийнойи гулранг,
 Топар ул лаҳза кўнглум шишиаси занг,
 Етибдур жонға бас андуҳи ғамдин,
 Юзум коҳи эрур дарду аламдин.
 Қилиб лутғу қарам, эй шўхи дилкаш,
 Мени чеккил ўзингга каҳрабоваш,
 Иложи васл учун айлаб чу тадбир,
 Манга қилдинг ишорат азми тасхир,
 Қилиб лутғу иноят ҳайи яздан,
 Тамоми мушкил ишлар бўлди осон.
 Вале бордур бу мушкил узра мушкил,
 Ки кўрмасмен қилиб кўйингда манзил.
 Кечакундуз бўлиб кўйунгда зойир,
 Замоне бўлмадим ҳуснингфа нозир,
 Қилурмен жон била, эй ғайрати хур,
 Яна бўлсам не янглиғ ишга маъмур,
 Чу Вомиқ номаси Азроға етди,
 Ўқуб сирридин ўзни оғах этди.
 Олиб илгига Азро ҳам қаламни,
 Жавобига бу навъ этти ракамни.
 Азронинг шоҳ Вомиқ номасига жавоб ёзиб Баҳром била
 Бежоданинг ҳам сиёсат била қатлға етмагин

илтимос құлғони

Не ҳүш фархунда соатдур бу айём,
Ки етди ёрдин жонбахш пайғом.
Сахарким айлабон иқбол таъйид,
Етушмай субхға пайғоми хуршид.
Хануз оғох бўлмай шоҳи ховар,
Ки вақт ўлдики қўйғай бошға афсар.
Етурди бас насими субҳи содик,
Ҳазин Азро учун пайғоми Вомиқ.
Бўлуб бу баҳти хоб олуда бедор,
Манга ногаҳ етушди ваъдаи ёр.
Эрур ул номаи дилдори гулчехр,
Муҳаббат бар муҳаббат, меҳр бар меҳр.
Етиб ул нома қилди хотирим шод,
Ки ғам илгидин эрди хатти озод.
Оритди хотиримдин гарди кулфат,
Ҳазин кўнглумга еткурди масаррат.
Очиб кўргач саводин ошикора,
Нишоти ишратим бўлди ду бора.
Хатидин топди афзойиш нишотим,
Румузи қилди афзун инбисотим.
Манга ҳосил бўлуб баҳту саодат,
Жаҳон андар, жаҳон коми муродат.
Ало, эй хисрави хуршид афоар.
Сарафрози салотин банда парвар.
Кўруб номанғни бўлди тоза жоним,
Балолардин эрур охир замоним.
Демишсанким ғами ҳижрон қилур шўр
Балоу дарди фурқат келтурур зўр.
Нечук мен келтурай бу сўзга тоқат,
Ки менда йўқдур асло омну роҳат.
Баҳар сурат санга етсун паёмим,
Сабо бирла етушган чоғ саломим.
Салом, эй қомати сарву санубар,
Санга бормен канизи зору камтар.
Салом, эй ҳусни меҳри олам аро,
Анинг ҳажрида шомим тийра аммо.
Салом, эй мардлар фарзона марди,
Рахи ишқ ичра ушшоқ ахли фарди.
Салом, эй хотирим ичра нишотим,
Хаёлинг бирла бордур инбисотим.
Салом, эй ишқнинг мулкида султон,
Салом, эй зубдаи оли Сулаймон.
Салом, эй зойири даргоҳи тақдис,
Келиб сен нисбати аҳфоди Билқис.
Салом, эй нисбати покиза гавҳар,
Қачон васлинг манга бўлғай муссар.
Салом, эй ишқ ахлин покбози,
Жамиий покларнинг сарфарози.
Салом, эй қомати сарви равоним,
Замирим қуввати, жисм ичра жоним.
Салом, эй қуввати жисми низорим,
Ҳабибим, меҳрибоним, роздорим.
Салом, эй фазлу ҳикмат ичра якто,
Санга йўқдур жину инсонда ҳамто.
Салом, эй маҳжабини шаҳд гуфтор,
Эшитмакка каломинг бўлмишам зор.
Салом, эй ишқ ичра собит ақдом,
Висолингдин манга йўқ ўзга бир ком.
Салом, эй лутф пеша меҳр бунёд,
Мусаллам дер санга ишқ ичра Фарҳод.
Салом, эй соҳиби меҳру муҳаббат,
Эрур ошиқлиниг ҳар кимга мусбат.
Мени сендин фузундур иштиёқим,
Туташқон сарбасар ўтдур висоқим.
Менинг илгимда бўлса чораи кор,
Бўлур эрдимму мунча хастаи зор.
Сенинг бирла бўлуб пайваста ҳамбар,
Ҳамоғуш ўлмағай эрдимму яксар.
Қилур эрдим бу ишда саъи ила жаҳд,
Лабим лаълингдин ўлғай эрди пур шаҳд.
Қилиб жон жавҳарин ҳар дам нисоринг,

Кўзумга тўтиё айлаб ғуборинг.

Қилиб сарвинг била сарвимни ҳамдўш,
Ниҳолинг бирла шамшодим ҳам оғўш.
Гулу булбул каби бўлсак, чаманда,
Масарратдин бўлуб лабриз ҳанда.
Тарабгоҳ ўлса вуслат гулистони,
Нишимин бўлса вуслат ошиёни.
Топиб вахдат майдин ком пайваст,
Гар ўлсак ғайбати базмида сармас.
Висол ўлса аро ерда агар ком,
Ўзинг саъи айласанг топғай саранжом.
Бу дам бўл васл ишиға чора пардоз,
Висол оҳангин эмди айлагил соз.
Бу дам элга сенинг ҳукминг равондор,
Буюрмоқлиғ ҳамон бутмак ҳамондур.
Сенинг фармонингга элдор мусаххар,
Нега вуслат ишин қўйғунг муаххар.
Яна қилғум бир иш сендин таваққуъ,
Хусулидин басе қилғум тазаррӯъ,
Ки ул Бежодау Баҳроми наммом,
Ки қилдилар мени ишқингда бадном.
Алардин чекмишам доим тааллум,
Алам андоғ етурмас мору каждум.
Басе очдилар аввоби хусумат,
Адоват нишидин еткурди заҳмат.
Чекиб тифи забону ханжари таън,
Ҳаволат айладилар дашнаи лаън.
Қилиб бўхтон, уруб жонимға юз ниш
Маломат бирла кўнглум қилдилар реш.
Анингдек қилдилар шонимда бўхтон,
Ки қатлимға алардин бўлди фармон.
Манга ахтар олардин бўлди манхус,
Ки мен бўлдум бало сажнида маҳбус.
Бу ҳолатда мени гар кўрса гардун,
Қотиғ ҳолим учун йиғлар эди хун.
Сен эмди қил манга лутфу иноят,
Аларни қил сазовори сиёсат.
Алар кирдорига лойиқ жазо бер,
Сазовор ўлса қайси иш сазо бер.
Агар сен қилмасанг бу ишни мафқуд,
Висолимдин етушмас бўйи беҳбуд».
Чу нома шоҳ Вомиқ сори етти,
Бу ҳолатға басе афсус этди.
Таассуф айлабон беҳад аён ул,
Бу янглиғ нуқталар қилди баён ул:
«Ки ул муддатки айлаб нўш бода,
Мақомим эрди боғи дилкушода.
Чун айлаб бу хабар кўнглумни ношод,
Қасам бу иш учун қилмиш эдим ёд.
Ки гар топсам парилар мулкига даст,
Аларни қилғамен туфроқға пайваст.
Олурман интиқоми ёр алардин,
Ки кўрмиш ранжу ғам бисёр алардин,
Ниҳоли давлатимким топди болиш,
Керак душманға берсам эмди молиш».
Шоҳ Вомиқнинг малик Шаҳболға насиҳат бериб,
Баҳром била Бежоданинг сиёсат била қатлаға еткурғони
Сен, эй нафсим ситамкеши ситамкор,
Нечун мунча етургунг элга озор,
Ичиругнг элга доим жавр ила қон,
Бу ишдин бўлмагунг ҳаргиз пушаймон.
Бу савдо ҳеч санга беҳбуд қилмас,
Санга асло насиҳат суд қилмас.
Ошиқма, бир куни бўлғунг сазогир,
Неким қилдинг келур олингға бир-бир.
Қўурурсен ҳарна берган заҳматингни,
Ўзинг ичкунг ичурган шарбатингни.
Киши ҳар ерда сочса тухми ханзал,
Тамаъ қилса шакар, бил они ажҳал.
Бўлур, бас, ул нафас Вомиқ ғазабнок,
Туруб ўз манзилидин чусту чолок.

Шаҳи Шаҳбол сори борди филҳол,
 Кўруб бу ҳолин анинг шоҳ Шаҳбол.
 Деди путф ила: «Кей фарэона фарзанд,
 Жабинингга нединдур қаҳр пайванд.
 Анинг гар боисин қилсанг изҳор,
 Менинг ҳолингдин ар қилсанг хабардор.
 Неким дағъидур қилғум тадорак,
 Сўзини айлаб ўзга тожи торак».
 Деди Вомик: «Шаҳо, олам паноҳо,
 Фаридунфар. Скандар дастгоҳо,
 Бу даргоҳ ичра икки шум ният—
 Ки, дурлар шоҳфа аркони давлат.
 Алар чун марди давлатдоҳ эмаслар,
 Билингким лойиқи даргоҳ эмаслар.
 Аларни шаҳ тутибдур гарчи маъфу,
 Бу иш шахларға лойик келди асру,
 Вале қилмоқ ул иккими сиёсат,
 Келибдур сизга қонуни риёсат.
 Бу икки ким эрурлар шоҳфа бадҳоҳ,
 Аларни хуштурур қатл айласа шоҳ».
 Малик Шаҳбол эшидти чун бу сўзни,
 Қилиб ғарқи хижолат ул ҳам ўзни,
 Деди Вомикға: «Берсанг ҳар неким панд,
 Барисидин бўлурмиз биз баруманд,
 Бурундин ҳам манга бу ишда Тайфур
 Насиҳат бирла таклиф этти мавфур.
 Бу ишда мен ва лекин айлаб эҳмол,
 Хато бирла ўтургум моҳ ила сол»,
 Дебон бу сўзни андоқ қилди фармон,
 Ки қатл эттилар ул иккими ул он,
 Бас ондин сўнгра Вомик бирла Азро
 Ташаккур саждасини қилди баржо,
 Кўнгулни айлабон шодону хуррам,
 Шароби айш ичдилар дамодам.
 Шоҳ Вомик ўз мансублари бирла Чин шаҳрида қолиб
 малик Шаҳболнинг Жобилсо кишварига мурожаат
 қилғони
 Чу топти тўйнинг айёми итмом,
 Доғи айш ила ўтди неча айём.
 Ки Вомик олди ҳоқондин ижозат,
 Билоди Чиндин этмакка азимат.
 Деди Вомикға онда шоҳ Фагфур
 Ки эй кўнглум висолинг бирла масрур!
 Билоди Чин ажаб дилкаш макондур,
 Жаҳондин ўзга бу ҳам бир жаҳондур.
 Эрур онда ниҳоятсиз ажойиб,
 Ажойибдин доғи кўбдур ғаройиб.
 Нишоти айш эрур анда фаровон,
 Жаҳон сайри эрур бир ён, бу бир ён.
 Туруб қил мунда сайру ишрати базм,
 Чу бир йил ўткариб сўнг айлагил азм.
 Бўлоли неча кун ҳамсухбату ёр,
 Ганиматдур бу дам бир-бирга дийдор».
 Шаҳи Вомик чу бу сўзни эшидти,
 Қолурни шаҳри Чинда жазм этди.
 Нечунким Чинни сайрию, ҳавоси,
 Кўнгулда эрди доим муддаоси.
 Вале Шаҳбол ила ўзга неча шоҳ,
 Ҳама қилдилар ўзни озими роҳ.
 Малик Шаҳбол Жобилсоға кетди,
 Бори шаҳ ўз билоди сори етди.
 Колиб Чин узра Вомик шоду хуррам.,
 Чекиб базм ичра тун-кун соғари жам.
 Тахайюл мубибатидин узуб қайд,
 Тузуб гаҳ базму гоҳи айлабон сайд.
 Гахи Азро била хилватда эрди,
 Гахи аҳбоб ила ишратда эрди.
 Гахи сайр этди боғи дилкушода,
 Тузуб базм онда, ошом этди бода.
 Ғараз шоҳи Наиму, шоҳ Вомик,
 Ҳам Осафи соний — уч ёри мувофиқ.
 Ҳарам аҳли била бир неча муддат,

Қилиб Чин мулки сайрин икки навбат.
 Неким анда эса асбобу ашё,
 Борисин қилдилар яксар тамошо.
 Бу сайр ичра ажойиб кўрдилар кўб,
 Тилсимоту ғаройиб кўрдилар кўб.
 Худо турлук ажойиб қилди ижод,
 Қою бирни кўрубдур одамизод.
 Басе сайру томошо айладилар,
 Топиб неким таманно айладилар.
 Агар берсам олар бориға тафсил,
 Етар бу нусхага иттолу татвил.
 Баногаҳ бир куни мажлис эди гарм,
 Деди Вомикға Осаф: «Бу сифат базм,
 Ки эрди марди неку Саъд тожир,
 Етурди бизга турлук нафъ воғир.
 Бу муддат ичраким биз комронмиз,
 Топиб мақсади хотир шодмонмиз.
 Эрур ғожиб ангаким ушбу айём,
 Мурувват бирла қилмоқ лутфи инъом».
 Шаҳи Вомик бу янглиғ қилди фармон,
 Ки они қилдилар ҳозир ҳам ул он.
 Анга айлаб муҳибона мулокот,
 Мақомин садри мажлис қилдилар бот.
 Бўлуб оғоҳ мундин шоҳ Фагфур,
 Анга лутфу карам кўрсатди мавфур.
 Ки яъни ўз надими хоси этди,
 Вазири соҳибул ихлоси этди,
 Етиб чун Саъд бозирғонға давлат,
 Мусаллам бўлди маншури вазорат.
 Не хуш хислат эрур ахлоқи неку,
 Неким қилдинг келур оллингга ўтру.
 Мурувват пеша қилким ҳайи сонеъ,
 Етургай, қилмайин ажрингни зоеъ.
 Кетур, соқий, шароби беҳжат анжом,
 Ки қилғумдур ватан сорига кудом.
 Минал имон эмиш чун ҳуббул автон,
 Бас ўлгумдур ватан сори шитобон.
 Шоҳ Вомик била Азро ва Осаф соний била
 Шакардуҳтларнинг шаҳри Сабоға азимат қилиб, шоҳ
 Наим била Ҳавронинг Тожкан шаҳрига ружуъ
 этканлари
 Бу ҳодисға эди улким мубашшир,
 Бўлуб турлук вақоевиға муҳаррир.
 Қилиб изҳор лутф ила фасоҳат,
 Бу ерда бу сифат сурди ҳикоят.
 Ки чун Осаф била султон Вомик,
 Қилиб бир йилғача ишрат мувофиқ.
 Чун ўтди бўйла бир йил гуфтугўеи,
 Кўнгулга тушди манзил орзузи.
 Хусусан шоҳ Вомик субҳ ила шом,
 Аносин кўрмак этди мақсади ком.
 Етушди соний Осаф кўнглига ҳам,
 Отосини кўрарнинг шавқи маҳкам.
 Қилиб ҳоҳиш ватанға қилғали азм,
 Кетарни ўзларига қилдилар жазм.
 Муни фахм айлагач Саъд ила Фагфур,
 Чекиб ғам йигладилар зору ранжур.
 Бўлуб охир фалак жавриға қойил,
 Сафар асбобиға не бўлса қобил.
 Қумошу ганжу ажноси хазойин,
 Нафоис ҳам жавоҳир улча мумкин.
 Буларни тевалар устига олиб,
 Яна неча ғулому чўри олиб.
 Чу бу лаҳза етушди шоҳ Шаҳбол,
 Олиб ёнида кўб асбобу амвол.
 Ғараз, бўлди ҳазойин андоқ афзун,
 Ки гўё эрди яксар ганжи Қорун.
 Вале шоҳи Наим асбобин аввал,
 Қилиб ул ерда тайёру мукаммал.
 Бурун бўлди ҳамадин ул ягона,
 Билоди Тожкан сори равона.
 Махинбону санам ҳам ушбу муддат,

Олиб Фағфурдин кетди ижозат.
 Наиму шоҳ Вомиқ лек ул он,
 Бу янглиғ айладилар аҳду паймон:
 Ки бир хат бир сори қилғайлар ирсол,
 Қилурға бир-бировдин кошифи ҳол.
 Бас ондин сўнгра Вомиқ бирла Азро,
 Шакардухт ила Осаф руҳафзо.
 Видоъ айлаб оларға шоҳ Шахбол,
 Доғи Фағфуру Саъди Фаррух иқбол.
 Неча фарсах бўлуб Вомиқға ҳамроҳ,
 Ружу́ ёттилар ондин сўнг чекиб оҳ.
 Кўтариб девлар асбоб ила ганж,
 Йўл айлаб қатъи бўлдилар қадам санж.
 Чекиб гардун уза чатри зар андуд,
 Қуёш осо эдилар роҳ паймуд.
 Хиромон бўлди Азро минди ҳавдаж.,
 Нафоис кийдию бўлди мутавваж.
 Шакардухт айлади манзил амори,
 Қошида неча маҳвашлар татори.
 Юриб йўл суръат ила девлар тез,
 Нечукким боди сарсар қилдилар хез.
 Бўлуб бори юрарда йўл сабуктоз,
 Бори пайки сабодек пўя пардоз.
 Қилиб суръат олар андоқки гардун,
 Чекиб ҳар бири юз минг ганжи Қорун
 Амори дар амори аҳли номус,
 Нечукким шамъи маҳмил қилди фонус.
 Чаман янглиғ бари гарқи тажаммул,
 Бўлуб бори зарафшон ўйлаким гул.
 Маалқисса юруб йўл бир неча кун,
 Етушдилар Сабо наздиға бир тун.
 Тушуб ул ерда маскан айладилар,
 Ётиб оромни фан айладилар.
 Вале шаҳр ичра мужда айлаб ирсол,
 Юбордилар бирорни онда ул ҳол.
 Эшитди чун бу мужда Осафи пир,
 Йигит бўлди гар эрди пири дилгир.
 Хабар етагач бўлуб хуррам, нигорин
 Топиб, беҳжат замери топди таскин.
 Нигорин чун Зулайҳои қуҳансол,
 Ду бора зиндагонлиғ топди филҳол.
 Тарабдин туз бўлуб сарви хамида,
 Гули пажмурда бўлди навдамида.
 Чу навмид эрди ондин маснади ож,
 Шақойиқдек шукуфта бошида тож.
 Деди, хурсанд ўлуб: тамҳиди довар,
 Биҳамдуллаҳқи, бўлди баҳт ёвар.
 Сабо шаҳриға боғлаб тоаа ойин,
 Етурдилар ҳама жойига тазийин.
 Бори мавзуъни қилдилар чароғон,
 Эдилар мунтазир мажмую инсон.
 Бас ондин сўнг Нигорини ягона,
 Истиқбол этгали бўлди равона.
 Вазири Бархиё барча акобир,
 Доғи шаҳр аҳлидин токим асогир.
 Ҳама айлаб истиқбол, ўлди хурсанд,
 Бўлуб дийдор файзидин баруманд.
 Қўруб чун шоҳ Вомиқ ҳам аносин,
 Ўпуб ихлос бирла хоки посин.
 Қўруб Осаф атосини ҳам ул он,
 Қўчуб бўлди басе масруру шодон.
 Мақом ўлди ики Юсуфа Канъон,
 Етиб беморлар дардиға дармон.
 Баҳор ўлди кетиб фасли хазони,
 Ўлук танларни ўлди тоза жони.
 Вазири қадди ҳам, пири қуҳансол,
 Алиф топди қадин бор эрди чун дол.
 Бас ондин сўнг қилиб таъини соат,
 Етушди кечанинг нисфиға муддат.
 Парию одамий барча ҳаводин,
 Нуузл этдилар атрофу сабодин.
 Намоён айлабон беҳад тажаммул,

Солиб афлок уза овози ғулғул.
 Ҳамул тун хўб соат ичра Вомиқ,
 Хилофат маснадига бўлди лойик.
 Берид Осафға ажкоми вазорат,
 Ўзи маскан этиб таҳти жалолат.
 Доғи ул дам Шакардухт ила Азро,
 Паридўхту малика руҳ афзо.
 Ҳарам ичра кириб тутдилар ором,
 Бўлуб масрур ҳосил айлабон ком.
 Ғараз борча эл ўлди шоду хуррам,
 Жавоҳирлар қилиб ийсори мақдам.
 Сипоҳи инсу жин тортиб тарона
 Навозиш айладилар шодёна.
 Мақом айлаб малойик хиттаи хок,
 Бўлуб шаҳри Сабо бир олами пок.
 Нигорин айлабон жон бирла парво,
 Ано янглиғ Шакардухт ила Азро.
 Қўюб хизматда хизматкор оларға,
 Қилиб жон гавҳарин ийсор оларға,
 Бўлуб давлат янги бошдин муяссар,
 Алар васли кўзин қилди мунаvvар.
 Кетиб кўнглидин андуху ғами ранж,
 Нисор этти аларға юз туман ганж.
 Хуш ул соатки ҳар маҳжури бедил,
 Чекиб ғурбат қилур мулкида манзил^А
 Кетур, соқий, шароби роҳат афзо,
 Ки қилғумдур ватанда эмди маъво.
 Керак кўнглимга қилсан шодлиғни,
 Балиятдин топиб озодлиғни.
 Адолат бирла тутғил эмди бода,
 Ки адлинг келди муштоқи зиёда.
 Шоҳ Вомиқ сариро салтанати шаҳри Сабода қарор
 тутуб доду адл бунёд қилғони
 Чу минди салтанат таҳтиға Вомиқ,
 Анингдек айлади адли мувоғиқ.
 Улусни айлади адл ила масрур,
 Жаҳон мулкида бўлди ўйла машҳур.
 Ки ондин сўнграги хайли салотин,
 Дер эрдилар анга анвои таҳсин.
 Анинг адлини ёд айлар эдилар,
 Стексонин зиёд айлар эдилар.
 Қилиб Нушравон доғи они ёд,
 Билур эрди ўзига они устод.
 Басе кўргузди адли ичра зоеъ,
 Қилиб изҳор қонуни бадоэъ.
 Эшитса ногиҳондин оҳи мазлум,
 Берур эрди сезои золими шум.
 Либосини қилиб ҳар кеча тағири,
 Қилур эрди улус ҳолига тадбир.
 Чун ул бу навъ бўлди шоҳи одил,
 Дуосиға ҳама эл эрди шоғил.
 Келибдур хуш шиори адл, ори,
 Анга ворид бўлубдур амри бори.
 Бил, эй соҳиб .сариро мулку давлат,
 Мадори салтанат келди адолат.
 Шаҳи бемаъдалат зебо эмастур,
 Иморат беустун барпо эмастур.
 Агар етмак тиларсен ҳақдин имдод,
 Раиятни қарамдин айлагил шод.
 Десангким қасру давлат бўлса барпой,
 Сахоу адл ила бўлғил неку рой.
 Эшитдим Кисри султони довар,
 Деди Хурмузға, эй фарҳунда сарвар,
 Раият беҳ эрур султон шажардур,
 Шажар беҳ ила доим борвардур,
 Ғаразким, Бархиё бирла Нигорин,
 Қилиб шаҳлиғ учун Вомиқни таъини.
 Ва лекин ўзлари тарки ҳукумат
 Қилиб тангрига этдилар ибодат.
 Нигорин топшуруб Вомиқға авранг,
 Ибодатхона сори қилди оҳанг.
 Топиб ҳам Бархиёни пири рухсат,

Қилурға гүшада ҳолиқға тоат.
 Этиб ўз мансабин сонийға таслим,
 Анга илму вазорат берди таълим.
 Тутуб, соқый, қадаҳ, күнглумни қил шод,
 Ки ҳолиқдин тиларман үзга авлод.
 Эрур ҳақ лутфі тавлиду таносул,
 Замони қилмоғил ондин тағофул...
 Шоҳ Вомиқ салби ва Азронинг раҳмидин шаҳзодалар
 таваллуд топиб жон күнгли яна тозадин хуррам
 бўлғони
 Хушо улким бериб эрди халафзод,
 Кўзин равшан қилур дийдори авлод.
 Эрур мақсадд авлод ила фарзанд,
 Ики дунёда қилғучи баруманд.
 Улуғлардин бу сўз бордур муқаррап,
 Ки ҳар одамда фарзанд ўлмаса гар,
 Анинг бўлмас замири коми ҳосил,
 Бўлур балким савоби доғи зоил.
 Қачон бўлғай ул одам оти фони,
 Ки қолғуси халаф фарзанди охи.
 Садаф оти қолур оламда, ори,
 Ки боқий бўлса дурри шоҳвори.
 Чу Вомиқ маснад узра жой тутди,
 Ки бир йил муддати Азродин ўтди.
 Хабар топғоч шаҳи Вомиқ ки Азо,
 Ки бўлмишдур анга ҳамл ошкоро.
 Шукуфта бўлди ондин шоҳ Вомиқ,
 Нечукким тонг елидин субҳи содик.
 Они бу мужда қилди шоду хурсанд,
 Ки асрор бор эди муштоқи фарзанд.
 Чу Азо ҳамлидин ўтди неча моҳ,
 Анингдек бир ўғил туғди баногоҳ.
 Ки эрди ул маҳи авжи нажобат,
 Юзидин барқзан нури саодат.
 Нигорин айлабон ондин мубоҳот,
 Онга деб Носири соний қўюб от.
 Қилиб Вомиқ кўзин ул нур равшан,
 Гули васлидин ўлди кўнгли гулшан.
 Бас они дояға топшурди ул он,
 Ки қилғай парвариш беҳадду поён.
 Яна Вомиқ ёрутди чашми уммид,
 Қилиб Азо неча фарзанд тавлид.
 Ўғул эрди бириси, лекин они,
 Юзи эрди чу меҳри осмони.
 Бўлуб дийдоридин хурсанду масрур,
 Қўюб онинг отин шаҳзода Мансур.
 Бириси они дұхтар эди, аммо —
 Отини қўйдилар Билқиси суфро,
 Шакардұхт ила Осафдин ҳамул он,
 Бўлуб фарзанд тавлиди фаровон.
 Алар бирла жамии шаҳзода,
 Топиб тарбият анвоин зиёда.
 Ўқуб мактабда асрор дарси тақдис
 Ки соний Носири Мансуру Билқис.
 Шаҳи Вомиқ аларға эрди устод,
 Берур эрди улуму маърифат ёд.
 Алар таълимимиға кўб айлади жид,
 Ки ҳар бир бўлди устоди Мўйбид.
 Қилиб касби камолу фазлу дониш,
 Бўлуб ҳар бир чароғи аҳли биниш.
 Қилиб, эй соқий, алтофи иноят,
 Табибийға кетургил жоми беҳжат.
 Ки қилғуси насиҳатгўлик изҳор,
 Жаҳон аҳволини айлаб намудор.
 Шоҳ Вомиқ ўз ўғли Носир сонийға насиҳат
 бергонининг баёни
 Ҳамулким бор эди ҳикмат баёнлиғ,
 Бу янглиғ қилғусидур нуктадонлиғ.
 Ки чун шаҳзода майли мактаб этди,
 Доғи ўн беш йилға ёши етди.
 Баси касб этди осори фазойил,
 Улуму фанну ирфону хасойил.

Мафавваз зотига бўлди балоғат,
 Ато айлаб анга тенгри шижоат.
 Шаҳи Вомиқ онинг кўргач камолин,
 Улуму фитрату жоҳу жалолин.
 Ҳаёлиға бу бўлди ошкоро, .
 Ки кеча панд анга қилғуси иншо.
 Русуми салтанатда токи комил,
 Бўлуб қилғай талаб неку хасойил.
 Эрур албатта султонларға лозим,
 Ки авлодига берса панд доим.
 Доғи лойиқ хирад огоҳларға,
 Ки ҳикмат ёд бергай шоҳларға.
 Ҳамул важҳ ила бир тун шоҳ Вомиқ,
 Насиҳатға билиб ўғлини лойиқ.
 Бўлуб хилват аро осуда хотир,
 Қошиға айлади Носирни ҳозир.
 Анга дедики: «Эй фарзона фарзанд,
 Кулоқ солғил санга бергумдурур панд».
 Деди шаҳзода: «Айланг амру фармон,
 Қилинг неким насиҳатдур намоён.
 Неча вақт ўлдиким сиздан тилаб панд,
 Эруман субҳ ила шом орзуманд».
 Деди Вомиқ: «Ки, эй кўнглум сурори
 Эшит аввал санга будур зарури.
 Ки айлаб фикр асли хилқатингни,
 Кўзинг оллиға келтур тийнатингни.
 Ки бир қатра сувдин ҳаллоқи жаббор,
 Сени ҳалқ этти, лек ул доғи мурдор.
 Такаббур қилма юни ёдинга сол,
 Худонинг бирлигин бил доим улҳол.
 Ҳамиша тенгрига айлаб ибодат,
 Талаб қил доимо илму фазилат.
 Қачонким тузысанг ойини ҳукумат,
 Риоя тут анга роҳи шариат.
 Ҳарис ўлма жаҳон молиға асло,
 Карамни пеша қил ўзга мудомо.
 Сипаҳ хайлиға қил инъому эҳсон,
 Раоёни этиб лутф йла шодон.
 Чу сиз неча ини бирла ағосиз,
 Қаю бирингки гар соҳиб саҳосиз.
 Қилиб ҳосил менинг ул лаҳза комим,
 Бўлурсиз таҳт аро қоим мақомим.
 Яна бўлғил ҳамиша соҳиб инсоф,
 Замони қилмағил ҳаржингда исроф.
 Чу онинг ҳаққида бор насси қотеъ,
 Неча тадқиқ ила бурхони сотеъ.
 Ёмонлар сухбатидин ижтиnob эт,
 Накўлар улфатига иртиқоб эт.
 Улум ахлиға қил доим мухаббат,
 Жаҳолат ахлидин эт асрор нафрят.
 Шитоб этмақдин ўлсун эҳтирозинг,
 Бўлуб сабру тааммул чора созинг.
 Менингдек бўлма ҳарғиз моили ишқ,
 Ки дарди ғусса бўлғай ҳосили ишқ.
 Тузарда доғи ойини ҳукумат,
 Санга бўлсун туну кун афв одат.
 Ки бу шева эрур зеби салотин,
 Мунинг ҳаққида ҳам кўбдур бароҳин.
 Низоми мамлакатда субҳ ила шом,
 Сиёсат айламакни ўзга қил ком.
 Нечунким бўлмаса расми сиёсат,
 Ёмон эл олмагуси ҳеч ибрат.
 Доғи дунёға ҳартаз бўлма мойил,
 Ки ондин бўлмағай жуз ғусса ҳосил.
 Анга ҳар нечаким кўйсанг кўнгилни,
 Санга бошқарғуси ҳирмонға йўлни.
 Санга айлаб жаҳон аҳволини изҳор,
 Баён этгумдурур бир неча гуфтор.
 Даҳрнома
 Жаҳонким бир ажойиб гулситондур,
 Назарга зийнати беҳадду сондур.
 Очилмиш гулшанида юз сифат гул,

Энур ҳар бир бўю рангидин мул.
 Келиб ранги назарларға тарабхез,
 Бўлуб жонларга бўйи беҳжатангез.
 Энур ҳар гулшани ишратға маъдан,
 Они қўлғусидур айш аҳли маскан.
 Фаровон саҳнида ашжори онинг,
 Бўлуб лаззатрасон асмори онинг.
 Келиб анҳори ҳар сори равона,
 Азубатда бўлуб таъми ягона.
 Қачонким нўш қўлғай ондин инсон,
 Берур лаззат нечунким шарбати жон.
 Ҳавоси руҳафзо борча элга,
 Дилору таносо барча элга.
 Бўлуб кўзларга зоҳир сабзазори,
 Етурмак нур бўлғуси шиори.
 Чун ўлғай қушлариға зоҳир алҳон,
 Эшитканларга бергай тозадин жон.
 Энур саҳни чаманда ҳавз пайдо,
 Суи софилиғ ичра кавсар осо.
 Келиб базми басй файзу сафолиғ,
 Қилиб хосият ичра жонфизолиғ,
 Майи ҳайвон суи янглиғ гуворо,
 Бўлуб жону кўнгулга роҳат афзо.
 Тамоми жомии заррин мунаққаш,
 Бўлуб шакл ичра доги асрү дилкаш.
 Ҳама соқийлари маҳбубу гулчехр,
 Жабинидин аёндур шафқату меҳр.
 Карам қилса қаю одамға бода,
 Бўлур токим абад айши зиёда.
 Муғанниси гар оғоз этса нағмот,
 Эшитганга бериб бир ўзга ҳолот.
 Замирин қўлғусидур шоду хандон,
 Ғаму андуҳини дафъ айлаб ул он.
 Бори маҳвшалари хусн ичра аҳсан,
 Вале бордур неча нозу адо фан.
 Аён бўлса агар нозу адоси,
 Бўлур кўрган киши онинг фидоси.
 Бироким бўлса ишқининг дучори,
 Фалакка чиққуси афғони зори.
 Агар ошиққа васли бўлса ҳосил,
 Нишоти жовидон топғуси комил.
 Вале ҳажриға ошиқ етса ногоҳ,
 Анинг ҳолиға беҳад оҳ ила воҳ.
 Қусури бордурур чун қасри жаннат,
 Ҳама қасри макони аҳли ишрат.
 Келиб рифъат аро гардунға ҳамсар,
 Бўлуб кўнгуллари пур зебу зевар.
 Бори девори манқуши муқарнас,
 Сутуну саҳни айвони муассас.
 Очилған ҳар тарафдин боби олий,
 Эмасдур файздин бир боби ҳоли.
 Фараз ушбу гулистони дилоро,
 Ки бор шоҳу гадо хайлиға мавъ.
 Мисоли йўқ сафоу нузҳат ичра.
 Нишоти файзу ҳаззи беҳжат ичра.
 Вале афонки, эрмат жовидоний,
 Бўлур охир ҳама ашёи фоний.
 Бори гулзорида бўйи бақо йўқ,
 Гулида ҳаргиз алвони вафо йўқ.
 Қаю гулшанки ҳоло келди зоҳир,
 Ҳазон ошубини топғуси охир.
 Тараб жомидин айлаб нўш бода,
 Неча қилсанг фарах ҳосил зиёда.
 Ва лекин оқибат маҳмур бўлғунг,
 Хумори дардидин ранжур бўлғунг.
 Сурудига келибдур навҳа мудғам,
 Сурури зимнида андуҳу мотам.
 Ҳануз ўлмай висоли ёрдин хаш,
 Тушуб ҳижронига бўлғунг мушавваш.
 Бироким қилса қасри ичра маскан,
 Макони бўлғай охир тийра мадған.
 Киши йўқдурки онда кўрмамиш ниш,

Замири бўлмаған андуҳ ила риш.
 Аруси даҳрким бордур ситамгар,
 Гадоу шаҳфа зулмидур баробар.
 Ҳамага жавр қилмоқ одатидур,
 Ҳамага шомил онинг меҳнатидур.
 Неким Одам Атодин токи бу дам,
 Ўтубдур даҳр аро фарзанди одам,
 Бори кўрмушдурур онинг жафосин,
 Чекиб ҳар лаҳза озору аносин.
 Алар ёлғуз демайким, ўзга кўб шоҳ,
 Қилиб бу даҳрни ўзга мақаргоҳ.
 Туну кун зоҳир айлаб адл ила дод,
 Жаҳонни қилдилар адл ила обод.
 Бўлуб ишрат била саршори шодоб,
 Ийигиб борича имкон турлук асбоб.
 Неким ҳоҳишлиари эрди жаҳонда,
 Бўлур эрди мұяссар бир замонда.
 Вале сўнгра ажал жомин қилиб нўш,
 Бориси бўлдилар марг ила мадхуш.
 Алардин қолмади осор жуз от,
 Буларниң ҳолиға ҳайҳот, ҳайҳот.
 Қани ул соҳиби илму амаллар,
 Ки айлаб баҳс илм ичра жадаллар.
 Жаҳонда қўйдилар таснифу осор,
 Алардин қолди кўб атвori гуфтор...
 Қани онларки эрдилар сухандон,
 Калом изҳор этиб борича имкон.
 Қилиб бисёр назму наср таълиф,
 Кутиб анвони, асрү этди тасниф.
 Улуми шеърда моҳир эдилар,
 Газал демакда бас шоир эдилар.
 Аларниң сўзлари энур равонбахш,
 Маъно бирла сомеъларга жон баҳш.
 Дедилар нуктлар борча шакаррез,
 Эшитган кимсаларга беҳжат оmez.
 Вале қилди ажал борини абкам,
 Сукут ила этиб охирда мудғам.
 Фараз ҳар кимки бу оламға келди,
 Анга гардун бу янглиғ жавр қилди.
 Тааммул айла, эй фарзона фарзанд.
 Жаҳондин бўлмогинг доим баруманд.
 Сенга рўзи бўлуб гар баҳти давлат,
 Насибинг бўлса тун кун айшу ишрат,
 Бўлуб умринг замони тули айём,
 Нечукким Нуҳ тобсанг умрдин ком,
 Жалолу жоҳинг Афридунча бўлса,
 Зару молинг доги Қорунча бўлса,
 Қилиб гардун сенинг комингға даврон,
 Ҳама мушкулларингни қилса осон,
 Не матлабға тамизинг бўлса мойил,
 Ҳамулдам қилса не ташвиш ҳосил,
 Етушмай хотирингға занги кулфат,
 Ҳусулинг бўлса айшу кому роҳат.
 Вале билгинки чун паймона тўлди,
 Бўлур сендин ҳама бегона бўлди.
 Булар борин қўюб охир кетарсан...
 Санга ушбу сифат айлаб насиҳат,
 Бу мавзуда кетургум бир ҳикоят.
 Ҳикоят бар сабили тамсил
 Эшитдим Хисрави Парвези худком,
 Ки эрди ҳукмрони даври айём.
 Мақом айлаб ўзига маснади ож,
 Қўюб боши уза юз фахр ила тож.
 Тажаммул бирла ул кишвар худованд,
 Кийиб хилъат зарандуду зар оғанд.
 Бор эрди тоҷи вазни тўрт юзман,
 Қўёш тоҷи каби масқули равшан.
 Юқоридин осиб ул тож диловез,
 Қўюб маснад онинг остида парвез.
 Бу тож остида шоҳи меҳр сиймо,
 Анга еткурди фарқи фарқадонсо.

Бузург Уммид ила ёнида Манзур,
 Анга дедики: эй фархунда дастур.
 Бу тож узра не ёзгум, эй хунарвар,
 Ки мэндин сўнгра бўлғай ёд овар.
 Қолиб мэндин бу тожи зевар обод,
 Үқуб ул лаҳза қўлғайлар мени ёд.
 Ки қилмай хеч бир соҳибқирони,
 Бу янглиф ишки, мен қилмишмен они.
 Эрурмен мен сазовори ситоиш,
 Ки Қисро насли мундоқ қилмади иш.
 Менул Хисравки гар разм айласам ком,
 Ки бўйимдин кирап гўр ичра Баҳром.
 Уруб майдонда тийғи тез рўйин,
 Забун этдим туни Баҳроми чўбин.
 Чу гулгун барши новард юрдим,
 Диловарлар бошин ерга тушурдим.
 Манго майдонда чун новард бўлди,
 Насибам ганжи бодовар бўлди.
 Чу ширин дилбари ғоратгаҳи хуш,
 Бажуз мен кимга бўлмиштур ҳамоғуш,
 Бузург Уммид анга дедики, эй шоҳ,
 Оанг бордур салотин хоки даргоҳ.
 Яқин билгим эрур, эй моҳи нокост,
 Бу маъниларки дерсан, барчаси рост.
 Олурсан шоҳлардин тож ила бож,
 Бу сўз зинҳор қилғил зевори тож.
 Ки эй улким шаҳи олий гуҳар сен,
 Ки мэндин сўнгра бўлғунг тожвор сен.
 Бу тож ила сен ўлма маству мағрур,
 Ки охир боз яланг жоҳ қилғасен гўр.
 Чу ман эрдим сенингдек комрони,
 Ки ҳукумимда эди ҳалқи жаҳони.
 Олиб мен мулки олам қоф то қоф,
 Кўтардим кўкка чархи нахвatu лоф.
 Паривашлар бўлуб ёру қариним.
 Салотин эрдилар даргаҳ нишиним.
 Кўюб базм ичра бошим узра афсар,
 Бухури манқал эрди уду анбар.
 Бериг комимға лаззат лаъли ширин,
 Мудом эрди тараб боғида гулчин.
 Асоси ҳашматим гардунча эрди,
 Манолу давлатим Қорунча эрди.
 Кўюб борин бугун овора бўлдим,
 Қаро ер остида бечора бўлдим.
 Қани ул шўҳи ширини шакар лаб,
 Қани ул маҳлуқои сийм ғабғаб.
 Қани ул тахти заррину каёни,
 Қани ул шавкати соҳибқирони.
 Қани айшу нашоти базми Жамшид.,
 Қани жоҳу жалолу иззу тамжид.
 Қани ул дастгоҳи тахти афсар,
 Қани ул ҳашмату ҳуддому чоқар.
 Назаргоҳимдин ўлмиш барча ғойиб
 Анисим гўр аро дарди масойиб.
 Чекарман тийра гўр ичра тааллум,
 Рафиқим кеча-кундуз мору қаждум.
 Таним сарто қадам кирм ила машҳун,
 Май гулгун мангодур бийм ила хун
 Бўлуб маскан манга тийра мағоки,
 Эрур афсар манга бир тўда хоки.
 Не қилғум ганжи бодовардини ёд,
 Ки бодоварда ҳам бўлғуси барбод.
 Гаҳи қабрим уза бир дам гузар қил,
 Менинг бу турфа ҳолимға назар қил.
 Тааммул қил, кўруб ҳоли низорим,
 Бўлур равшан маоли кору борим
 Чу мэндин қолди бу тожи зарандуд,
 Санга ҳам тожи зардин бўлмағай суд.
 Доғи Бузург Уммид ул ҳолат ичра,
 Тил очиб асрү панду ҳикмат ичра,
 Скандардин ниҳон қилди падидор,
 Ки ул панд Арастуға қилди изҳор.

Бу ҳам дунё учун бордур мадумат,
 Ки қилғум они бу ерда ҳикоят.
 Ҳикоят бар сабили тамсил
 Эшитдим Хисрави олий Скандар,
 Арастуға бу сўз қилди муқаррар.
 Ки чун бу даҳрдин қилғум азимат,
 Адам даштиға сургумдур жанибат.
 Қубуристон сари бошқар йўлимни.
 Чикорғил наъщдин ул дам қўлимни.
 Ки билғай зумраи мағрур сармас,
 Ки борғум даҳрдин бу дам тиҳи даст.
 Олиб мағриб била машриқни яксар,
 Борурман бу нафас бетожи афсар.
 Эшитгач ӣиглабон бу сўзни Парвез,
 Деди, ёзғил бу сўзни тож уза тез.
 Яна Носирга боқиб шоҳи Вомик,
 Деди, қай панд эшитмаклиқка лойиқ.
 Тааммул айлаким, аҳли хилофат,
 Не янглиф қилдилар, панду насиҳат.
 Бу фоний дайрким дунёдур оти,
 Анинг йўқдур қарор ила саботи.
 Маоли коридур андишаи хом,
 Эрур пасмоадаи ҳар хосу ҳар ом.
 Эмасдур давлати иқболи жовид,
 Кўруbdур неча Баҳром ила Жамшид.
 Даётин англагил, эй марди соий,
 Гурури жаҳл нахватнинг матоний.
 Баробардур ўлум шоҳу гадоға,
 Тафовут йўқ гадоу подшоға.
 Кўрибмусанки, ўлгач шоҳу дарвеш,
 Олиб бормишдурурлар жуз кафан пеш.
 Бирор топмишдурур умри абадни,
 Ки ул оромгоҳ этмай лаҳадни.
 Борурсен, қолғуси фарзанди амлоказ,
 Мақом этгунгдурур охир таҳи хок.
 Улумни ёд эти фикри сафар қил,
 Гурури кибури нахватдин ҳазар қил,
 Қилурдин хоби ғафлат мунфарида бўл,
 Кетар вақтингни ҷоғлаб мустаид бўл»,
 Шаҳи Вомик чу пандин қилди нтном,
 Олиб шаҳзода Носир панддин ком,
 Ота бирла ўғил ул икки мумтоз,
 Бу аснода қилиб кўп гиря оғоз.
 Деди, кей мушғиқим фарзона фарзанд,
 Санга ҳар неки дедим бу сифат панд,
 Они бир лаҳза ҳам қилма фаромуш,
 Ки эрсанг олам ичра соҳиби хуш.
 Бас ул пандики, бўлмиш эрди зоҳир,
 Китобат айлабон шаҳзода Носир.
 Қилиб жон бўйниға таъвид они,
 Ўқуб ҳар лаҳза пайдоу ниҳони,
 Амал мазмунига қилди ҳамиша,
 Ки то бўлди жаҳонда нек пеша.
 Қарам қил, соқиё, тутғил манга май,
 Ки қилғумдур фано йўлин бу дам тай.
 Фано йўлиға мастона этиб азм,
 Адам майхонасида тарҳ этар базм.

Ahmad Tabibiy (1869-1911)

Опубликовано: 28.10.2013 10:45

Ahmad Tabibiy (taxallusi; asl ismsharifi Ahmad Ali Muhammad o'g'li, 1869—Xiva—1911) — shoir, tarjimon, tabib. Xiva madrasalaridan birida o'qigan. Otasidan va zamonasining mashhur tabibi Yaxshimurodbekdan tabiblikni o'rgangan, Muhammad Rahimxon II (Feruz) saroyida tabiblik qilgan. She'riyatda shuhrat qozongan. O'zbek va fors-tojik tillarida, mumtoz adabiyotning an'anaviy janrlarida ijod qilgan. She'rlaridan 5 devon —

«Tuhfat us-sulton», «Munis ul-ushshoq», «Hayrat ul-oshiqin» (o'zbek tilida), «Mir'ot ul-ishq», «Mazhar ul-ishtiqoq» (fors-tojik tilida) tuzgan. Ularda real hayotni, sof muhabbatni ulug'lagan («Aylading», «Ozoridur» va b.). Tabibiy o'zbek adabiyotida muxammas janrini rivojlantirgan: Navoiy, Sa'diy, Jomiy, Zebunniso, Munis, Ogahiy, Mirzo G'olib va boshqaning g'azallariga 518 ta muxammas bog'lagan. Xorazm shoirlari haqida «Majmuat ush-shuaroi payravi Feruz Shohiy», «Majmuai muxammasoti ash-shuaroi Feruz Shoqiy» (1909) tazkiralarini tuzgan. Ikkinci majmuasi, asosan 33 shoir muxammaslaridan tashkil topgan. Unda dastavval Ogahiy g'azallariga, so'ng Feruz she'rlariga boglangan muxammaslar, keyin esa Feruzning «Oromijon nigorim, sarvi ravon nigorim» g'azaliga taxmis, muxammas va musaddaslar keltirilgan. Xotima qismida esa shu to'plamga kirgan Umidiy, Doiy va Xayoliyning vafoti haqida xabar, Bayoniyning «Majmuat ush-shuaroi payravi Feruz Shohiy»ga yozgan taqrizi berilgan. Tabibiy «Vomiq va Uzro» qissasining o'zbekcha she'riy (masnaviy) variantlarini yaratgan (8100 bayt). Fuzuliyning «Haft jom» asarini fors-tojik tilidan o'zbekchaga tarjima qilgan. «Yetti ravza» nomli asar ham yozgan. Asarlarining bir necha qo'lyozma va toshbosma nusxalari O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Sharqshunoslik institutida saqlanadi.

G'AZALLAR

Falak zoliki andoq bordurur bir turpa ayyora, Ki harkim juft anga bo'lsa qilur albatta avvora.

Demay yaxshi-yomon tokim gadou shah, chekarda tig', Bu yanglig' ko'rmedi hech kimsa jallodi sitamkora.

Nechuk ummid etarsan mehribonlig' rasmin andoqkim, Nazar shakliga qilsang xolidur oqu, yuzi qora.

Riyoza birla yetkur nafsinga, orif esang, ta'dib, Ki hargiz ma'rifikatga boshlamas yo'l nafsi ammora.

Xaloyiq ko'ngliga achchig' so'zung nishin yeturmakim, Qabuli marham etmas hech bir vajh ila bu yora.

Topilg'ay bu sifat gulkim qilur ko'nglung pisand etmas, Ochib ibrat ko'zin qilsang jahon bog'iga nazzora.

Arusi dahr makridin, Tabibiy, ehtiyot etkim, Saning(dek) nechani qayd ichra chekti ushbu makkora.

Bu olamda kishikim pok qalbu sof botindur, Hamisha faqr kunjida qanoat birla sokindur.

Birovkim bo'limasa ko'nglida oni beshu kam fikri, Tashovishi havodis vahmidin albatta emindur.

Qocharsan ta'nadin gar ixtilot etsang xaloyiqg'a, Ki olam xalqi yaksar bir-biri haqqida toindur.

Netong gar ko'rmasa rohat yuzini dahr aro ulkim, O'ziga pesha aylab kizb atvorini xoyindur.

Agar odam esang og'ritma odam ko'nglini zinhor, Ki ahli ma'rifikat nazdida ka'ba qalbi mo'mindur.

Ilohiy, gar Tabibiy hamrohini qilmasang tavfiq, Anga azm aylamoq rohi fano sori na mumkindur.

Olamga boqsang hosili boshdin-ayoq, kulfat erur, Bir rohatnning keynida behaddu son mehnat erur.

Bir oshiqikim lahzai topsa visoli dilbarin, Doim hamul bechorag'a, so'ngra g'ami furqat erur.

Har kimsakim komi dilin gar topsa ondin har nafas, Oning nasibi borho hirmon bila hasrat erur.

Yo'qdur jahong'a z'timod ushbu jihatdin, ey ko'ngul, Kim inqilob etmak anga davron aro odat erur.

Hargiz Tabibiy ko'nglinga kelurma fikri beshu kam, Kim oni sevmas dahr aro har kimikim xushbaxt erur.

Gar ul oyning bazmi vaslida bo'lur ag'yor jam', Rashkdin bo'ilg'usi jonimda g'amu ozor jam'.

Emdida jam' aylayin xotir, nechukkim aylamish Ishvau, nozu, adou, g'anju, sheva yor jam'.

Bir kecha, ey sho'x, kelkim maqdaming osorig'a. Aylamishdur didai giryon duri shahvor jam'.

Yig'namish bog'ingni ko'nglum ul siFat shavq ila kim. Hirs ahli aylagaylar dirhamu dinor jam'.

Bordurur yuz fitna chun sharru fasodi boisi, Dilda kina qilmag'il, oqil esang, zinhor jam'.

Fazl jam' et lekin el ozoridin g'am yemakim, Tosh yegay boshg'a yag'och chun ayladi asmor jam'.

Har biri mas'ud bir farzandi dilbanding erur, Ey Tabibiy, aylagil jon boricha ash'or jam'.

Sho'xlar garchi jahonda bordurur asru malih,
Barchasidin lek erur ul dilbari gulro' malih.

Boshqa dilbar vasli ichra shodlig'idin, ey pari,
Ul parivash ishqida chekkan manga qayg'u malih.

To tamoshqo qilmisham qaddin xirom egkan chog'i,
Yo'q ko'zumga jilvai shamshod ila noju malih.

Bazm aro qaysi malohat vasfini aylayki yor,
Nag'mai mutrib malihu, bodai xushbo' malih.

La'lig'a vah ne sifat kavsar bo'lur monandkim,
Obi hayvondek qachon bo'lg'usidur har suv malih.

Chunki topmish Laylining chashmiga andak
nisbati,
Ko'rinxur Majnun'a ushbu vajhdin ohu malih.

Zohid istar jannatu, men yor kuyin borho,
Ul anga shirin erur, lekin mangodur bu malih.

Tark ishqin ne sifat qilg'umki, anda bordurur
Husni dilkash, zulfi sunbul, nutqi xush, kulgu malih.

Ey Tabibiy, jahd et bedor o'zing qil har sahar,
Garchi bordur ko'zlaringga g'aflat uyuq malih.

* * *

Vah ne xush o'lg'usi durur aylab karam dildor
subh,
Gulshanda ichsa sen bila gar sog'ari sarshor subh.

Chun subh uyqusi erur albatta nakbat mujibi,
G'aflatda hargiz yotmag'il oqil esang zinhor subh.

Har necha qolsang dardu g'am ichra parishon
bo'lmakim,
Nechunki shomi tiyranning boqsang so'ngida bor
subh.

Ko'nglingga, eykim, istasang andoza ishrat tuz
tarab
Dildorning ilgin tutub sayr aylagil gulzor subh.

Sen ham, Tabibiy, uyqug'a mayl aylamay olam
aro,
Aylab musaffo xotiring qil fikrat-i ash'or subh.

* * *

Qo'lig'a bazm aro olg'ach mug'anniy nogihon
g'ijjak,
Berur ovozi xush birla ulus jismig'a jon g'ijjak.

Ne tong g'am ko'hini bir zarra ko'zga ilmasa
hargiz,
Kishikim aylamish ogushida oning makon g'ijjak.

Ajab yo'q bandasi bo'lsa rubobu, barbotu, qonun
Tuzulgan chog'i mutrib ilgida bir xushbayon g'ijjak.

Magar bir mutribi ozodani ishqji asiridur,
Ki har majlisda so'z aylar, qilur asru fig'on g'ijjak.

Ajam birla Hijoz ahlini beshak aylagay nola,
Tarannum qilg'ay «Ushshoqu», «Iroqu», «Isfahon»
g'ijjak.

Bu yanglig' nolasi ta'sir qilmas erdi insong'a,
Falak javru jafosin chekmasa erdi nihon g'ijjak.

Mug'anniy, muntazirdur nag'mai g'ijjakka bazm
ahli,
Tarahhum aylabon soz ayla emdi bir zammon g'ijjak.

Xush ul bazmini anda tuzsalar tasnif nafas ichra,
Balobonu, dafu, tanburu, changu baston g'ijjak.

Tabibiy topg'usidur, do'stlar, fayzi tarab behad
Qo'lig'a bazm aro olg'ach mug'anniy nogihon
g'ijjak.

* * *

Makon etgach o'ziga gar jinondek gulsiton bulbul,
Netong tinmay chekar subhu maso ohu fig'on
bulbul.

Chamanda bor ekan ne-ne sifat fayzu safo doim,
Xaloyiqg'a qilur jonbaxsh un birla bayon bulbul.

Aningdek qissai ishq o'ldi tul ahbob andoqkim,
O'qur har shoxida gul uzra yuz ming doston bulbul.

Bukim dilkash navolar chekkusi tinmay chaman
ichra,
Chaman fayzini topmishdur magar behaddu son
bulbul.

Netong nazzorai husning manga jonbaxsh esa, ey
sho'x,
Ki gulga boqibon topg'usi asru toza jon bulbul.

G'animat anglag'il bulbulni, ey gul, nag'masin tun-
kun,
Ki gulshan ichra san-san mezbonu mehmon
bulbul.

Netong jahl ahli birla tutmasa ilm ahli ulfatkim,
Qachon zog'u zag'on birla bo'lurlar hammakon
bulbul.

Meni go'yo qilursan, ay paripaykar, yuzung ochib,
Ki ochilg'on gul, ochg'usi tarannumg'a zabon
bulbul.

Ilohiy, to bahor ayyomi olamda bo'lur har yil,
Ilohiy, toki bo'lg'usidur anda nag'maxon bulbul...

Tabibiy dahri dun anduhi andoq om olamg'a,
Ki gul oning jafosidin ne emin, ne amon bulbul.

* * *

Tutmag'on bo'lsa manga nazm ichra ruhi Jomiy
jom,
Ne uchun sur'at bila degum Navoiydek kalom.

Hofizi Sherodzin fayzi manga yetmas esa,
Bas nedin ash'oridin fayzi manga yetur mudom.

Sa'diyi shirin zabondin topmagan bo'lsam madad,
Huzn ila xushnudliqni teng nechun ko'rgum
tamom.

Ko'rmasam Mirzoyi Bedil iltifotin, ne uchun,
Vaqt aro so'z bila nazm aylagumdur intizom.

Boqmas ersa ishq ichra buki maston shoh manga,
So'z mayidin bo'lmash erdim bu sifat masti mudom.

Ruhi qudsiy kimsaga kim qilmas ersa tarbiyat,
So'ziga ta'sir qaydin olgusidur subhu shom.

Gar masih anfosidin firuza hosil qilmasa,
Qay Tabib o'lgusi hoziq xastaga, ey neknom.

* * *

Tong ermas to'n kiyib o'lsamki yo'q bu qish manga
po'stin,
Agarchi xotirimda jilvagardur borho po'stin.

Demay po'stinnikim o'zga libosim ham qolin
ermas,
Ilohiy, qil manga aylab karam emdi ato po'stin.

Adamdin to kelib qildim bu qishloq xonani maskan,
Kiyarga topmadim umrim o'tub man benavo
po'stin.

Ne baxti shumdindurkim, mango yetmas birisi
ham,
Agarchi behisobu had erur olam aro po'stin.

Sovuqdin gah qochib kirsam ichiga qoltirab,
qaqshab,
Tanimg'a parvarish qilg'ay edi misli ano po'stin.

Agar po'stin sovuqda po'stdin ermas esa, ahbob,
Nedin qishda talab aylar faqiru ag'niyo po'stin.

Qish ichra ikkimizga borho maqsad erur bukim,
Otamg'a orzu chakman, mangadur muddao
po'stin.

Bu qish ichra tarahhum aylabon miskin Tabibiyning
Tani uryonig'a bergay xudo chakman va yo po'stin.

* * *

Ne xushdur fasli gul bog' ichra bir zebo sanam
bo'lsa,
Aning yonida no'sh aylarga gulgun jomi jam bo'lsa.

Tutub gulchehra soqiylar bu bazm ichra payo-pay
jom,
Alardin ham nishoti aysh hosil dambadam bo'lsa.

O'qub yaxshi g'azallar necha xush ovoz hofizlar,
Mug'anniy ham bu suhbat ichra mashg'uli nag'am
bo'lsa.

Parivash dilrabolardin olib birdam kanoru bo's,
Alarning ham ishi ushshoq xaylig'a karam bo'lsa.

Gahi bo'yniga solib qo'l, gahi la'lin qilib bo'sa,
Aningdek lutfidin ishq ahliga raf'i alam bo'lsa.

Muyassar bo'lsa tuz suhbat bu nav' ahbob ila
doin,
Ki mundoq bazm mahv aylar ko'ngul ichra ne g'am
bo'lsa.

Agarchi majlis ichra ham o'tursam yor ila, lekin
Mening maqsudum uldurkim raqibi muttaham
bo'lsa.

Bu so'zlardin manga ne sud hosil, ey ko'ngulkim,
ul
Bo'lur hosil angakim kisasi mamlu diram bo'lsa.

Tabibiy, ishq aro har kimki sodiq bo'lsa tong
ermas,
Bu yanglig' bazmni topib azizu muhtaram bo'lsa.

* * *

Mujdakim keldi tuman nazhat bila fasli bahor,
Jannat oso yer yuzining fayzin etti beshumor.

Xulddekk bo'ldi safoda har guliston chaman,
Ochilib gullar tarovatlar bila laylu nahor.

Bog' sahni ichra bo'lg'och jilva oro sarvlar,
Qumrilalar jonu dilidin oldi oromu qaror.

Har guli xushrang, bir mahbub yanglig' jilvasoz,
Bulbul anvoi ishini qilg'oli faryodu zor.

Har shajar boshida yafrog'lar zumurradgun o'lub,
Ko'rgan odamlar ko'zini qildi ravshan har ne bor.

Bog' atrofig'a necha nahrlar jadval bo'lub,
Jori o'lmish anda doim obi sofi xushguvor.

Havzlarg'a borho labrez o'lub shirin zulol,
Ichkan odam ko'ngliga yetkurdi tafrihu mador.

Jo'ylar atrofig'a sabza bila rayhon tutub,
Dilkusho kelmish durur andoqli xatti la'li bor.

Har daraxt uzra namoyon o'ldi shirin ming samar,
Kim aning har birisida ming azubat oshqor.

Bu jihatdin nozaninlar sayri gulzor etdilar,

Olgali ushshoqdin bil-kul inonu ixtiyor.

Sho'xlar noz ila sayr etgach chaman shohidlari,
Bosh egib, ta'zim aylab bo'ldilar farmon guzor.

Gulshan ichra har taraf esti nasimi jon fizo,
Jismlarg'a toza jon bermamni qilmoqg'a shior.

Alg'araz bo'l mish ayon bu lahza ahli dahrg'a,
Oqil ersang, fikr qilsang qudrati parvardigor.

Aysh etarga ushbu mavsumni g'animat anglabon,
Sen dag'i kel men bila tuzmakka ishrat, ey nigor.

Ey Tabibiy, xisrovi odil duosin vird qil,
To bahor oso topib xurramlig' o'lg'ung komgor.

MUSADDAS

Umring o'tkarma tamoshoi gulu gulshan ila,
Tut barobar onikim oqil esang gulxan ila,
Chekibon ranju balo borini jonusi tan ila,
Borho ulfat etib sohibi ilmu fan ila,
Dushman ar qilmasa olamda madoro sen ila,
Sen madoro qilako'r jahd etibon dushman ila.

Ey jahon ichra o'zin qilg'on asiri savdo,
Kom maqsud esa gar rohati jovid sango,
Xalqning yaxshi, yomonig'a maosh et paydo,
Nechakim ko'rguzub har lahza sango javru jafo,
Dushman ar qilmasa olamda madoro sen ila,
Sen madoro qilako'r jahd etibon dushman ila.

Kimki ahbobing esa qil anga lutf ila nazar,
Dushmaningga dag'i bad so'z degali ayla hazar,
Ya'ni til uchi bila ko'nglini shod et yaksar,
Oqibat hosil etar dahr aro bu ikki hunar,
Dushman ar qilmasa olamda madoro sen ila,
Sen madoro qilako'r jahd etibon dushman ila.

Oz erur mingdin agar ko'p esa ahbobing,
Dushmaning bir esa ko'p bo'lg'usi panjo to ming,
Bas qulqoq tut bu so'zimga tuzubon odobing,
Aylab omoda maosh aylagali asbobing,
Dushman ar qilmasa olamda madoro sen ila,
Sen madoro qilako'r jahd etibon dushman ila.

Dahr elidin sanga gar yetsa tuman mehnatlar,
Har nafas tushsa g'ami boshing uza kulfatlar,
G'am yemakim so'ngida bo'lg'usidur ishratlar,
Emdi pesha qilibon sabr bila toqatlar,
Dushman ar qilmasa olamda madoro sen ila,
Sen madoro qilako'r jahd etibon dushman ila.

Ey Tabibiy, nafase aylamayin nodonlig',
Qil mani bekas ila emdi takallumronlig',
To sango so'z degaman barcha duri ummonlig',
Ki tilar bo'lsang agar mushkilinga osonlig',
Dushman ar qilmasa olamda madoro sen ila,
Sen madoro qilako'r jahd etibon dushman ila.

RUBOIYLAR

Tokay o'tadur umr parishonlig'da,
Dildor jamoli sari hayronlig'da,
Hijron g'ami ranji bila giryonlig'da,
Mahzunu, g'amginu ham bag'ir qonlig'da.

* * *

Tokay yurayin hajr aro faryod aylab,
Kel kulbama emdi xotirim shod aylab,
Tutg'il manga o'z ilking ila bir sog'ar,
Ko'nglumni alam qaydidin ozod aylab.

* * *

Yuz yil agar o't ichra bo'lur mahl manga,
Har nav' yoqar o'tdag'i sahl manga,
Qo'yg'il bu sifat o'tni ki do'zaxdin ham,
Bo'lg'usi batar suhbatli noahl manga.

* * *

To bo'ldi manga suxan chog'i jonon kaj,
Aylandi mani komim ila davron kaj,
Yolg'on erur ollida mening rost so'zim,
Chindur desa gar muddaiyi nodon kaj.

* * *

G'am bitkali olsam qo'llima gar kog'az,
Ko'z yoshim oqib bo'lg'usidur tar kog'az,
Emdi ani jon safhalig' yorg'utadur,
Kim loyiq emas aning uchun har kog'az.

* * *

Bu olam aroki hech kishi xurram emas,
Ya'niki hama ahli jahon beg'am emas,
Har kimsaki avduh aning ko'nglida yo'q,
Tahqiq bil ani yaxshikim, odam emas.

* * *

So'z lazzatini odami nodon bilmas,
Nechunki asal lazzatin hayvon bilmas,
Andoqqi marazi mushkil o'lur dardi ishq.
Kim oni ilojin aslo Luqmon bilmas.

* * *

Afsuski olam ichra bir hamdam yo'q,
G'amxo'ru, vafodor rafiqim ham yo'q,
Zinhor vafo istama odamlardin,
Kim rasmi vafoda ustuvor odam yo'q.

* * *

To kajliq ila bo'yala mador etti falak,
Fazl ahlini asru xoksor etti falak,
Vasl ichra mani bir nafas etmay xurram,

Hijronda basi zoru nazor etti falak.

* * *

Zohidki qilur nufur ko'rgach boda,
Gar ko'rsa edi ichar edi ul boda,
Ko'rgan chog'i ham aylasa gar oh andin,
Oning kabi ahmaq yo'q erur dunyoda.

* * *

Faryodki, el jafosi zor etti meni,
Beshu kam dahr bemador etti meni,
Asbobi hudus beqaror etti meni,
Ya'niki tama' odati xor etti meni.

* * *

Qildi jigarimni ro'za qon, ey soqiy,
Ham jonu tannmni notavon, ey soqiy,
Tutmojni bas etma boda, inshoollo,
Kim kelgusi yili ramazon, ey soqiy.

"VOMIQ VA UZRO" dan

*Shoh Vomiq bir kecha Azroni tushida ko'rib
tozadin oshiftalig'da yagona bo'lg'oni va
Azroning hama ahvolin so'rub yuz shavqu zavq
bila yo'lg'a ravona bo'lg'oni.*

Xush ulkim baxtni bedor topg'ay,
Agar uyquda vasli yor topg'ay.

Hamul kim ishq ilmida mudarris,
Edi ham nuqta fannig'a muhandis.

Bu yanglig' qildi bu yerda hikoyat,
Ki Vomiq uyquda qilg'ach farog'at.

Tushida ko'dikim mahbubi Azro.
Hamul kecha dog'i chodirda, ammo—

O'tirmish o'zi birla suhbat aylab,
Takallum behadu beg'oyat aylab.

Boqib chun ko'rdi ul ishq jahongir,
Erur Azro ayoqi uzra zanjir,

Balo zindonida mahbus bo'lmish,
Ko'zi ham qonlig' ashki birla to'l mish.

Ko'rub Azroni ul shohi vafokesh,
Oyoqda qayd ila g'amgin dili resh.

Qilib hayratni bermas hechgah yod,
Ki topg'ay band poyi sarv ozod.

Magar oshiq erur zanjiri avbosh,
Ki zulfidek oyoqig'a qo'yar bosh.

Qilib bu vajhdin zulfin parishon,
Ki o'pgay soqini zanjiri pechon.

Ko'rub Vomiq, bu yanglig' mojaroni,
Chekib afsus ila ohu navoni.

Dedi: «Key halqai zulfiq girihsir,
Sani kim qildi mundoq poy zanjir?»

Nedindur tavq bandi siym soqing,
Bu zindon ne uchun bo'ldi visoqing?

Qafasda rasm erur band o'lsa bulbul,
Kishi hargiz qafasda ko'rmamish gul.

Bu dam ko'rdum ajab rasmi digargun,
Ki Layli bastai zanjiri Majnun.

Sen o'lmishsen chu zanjir ila basta,
Anga loyuq meni majnuni xasta.

Seni qilg'uncha bu zanjir dilgir
Mening bo'yning'a tushgay erdi zanjir».

Dedi Azro bo'lub xun ashk afshon:
«Ki, ey mehru vafo shahrida sulton.

Ham ul tunkim bo'lub shavqim ziyoda
Qo'lingg'a bermisham bir jom boda.

Bo'lub andin pari ranju anolig',
Topib ishqning g'amig'a mubtalolig'.

Manga tushdi bu ikki band mushkil,
Oyoq zanjir toptiyu, girih dil.

Yetushdi behadu son ishq dog'i,
Balo bazmida ichdim davr ayog'i.

Vale sen saltanatda shod bo'lg'il,
Xilofat taxtida obod bo'lg'il.....

Qilib lutfu muruvvatlar huvaydo,
Dedi Vomiqqa ushbu lahza Azro:

«Ki, ey mehru vafo shahrig'a sulton,
Xilofat masnadi uzra Sulaymon.

Bani odam arosidin mani zor,
Seningdek ko'rmadum yori vafodor.

Necha ko'rsang dog'i ranju mashaqqat.,
O'zingg'a aylamishsen sabr odat.

Vafo yo'lidin o'lmay inhirofing,
So'zingda bo'lmadi aslo xilofing.

Hamul kunkim muabbad sorig'a san,
O'qur erding borib ilm ila fan.

Ochib men ishq jangidin varaqlar,
Olur erdim vafodin ko'p sabaqlar.

Edi mehringga jo ko'nglum harimi,

Bo'lub jonio aro hajringni biymi.

Manga ul kunki ishq o'ldi murabbiy.,
O'qur erding sen ul kunda «alifbe».

Muabbad bir emastur ustoding,
Mening xattim bila chiqdi savoding.

Hamul vajh ila men o'z suratimni.
Qilib tasvir shaklu hay'atimni.....

Bo'lub ishqing bila men ham alamlig',
Otam yonida topdim muttahamlig'.

Erur ko'nglum g'amming qaydi bilan band,
Bo'lub dardingda jonio necha parkand.

Umidim emdi sendin bor erur bu.
Ki jahd et men sari kelmakka o'tru.

Nechunkim kelmasang men sorig'a gar,
Yetushgusi manga kulfat muqarrar».

Dedi Vomiq chekib afg'onu faryod:
«Ki, ey shirin liqo yori parizod,

Sening ne nav' yetgum xizmatingg'a,
Musharraf ne nav' o'lg'um suhbatingg'a.

Bila olmon sening nomu nishoning,
Ne yerda erkanin joyu makoning.

Agar bilsam sening manzilgahingni,
Qilurman bosh bila xoki rohingni».

Dedi Azro anga: «Ey. mardi komil,
Maqomim topmoqingdur asru mushkil.

Agar mashriq sori bo'lsang shitobon,
Bo'lurseen vosili xurshidi tobon».

Eshitgach ushbu so'zni shoh Vomiq,
Bo'lub qon ko'ngli andoqkim shaqoyiq.

Hanuz etmay savol oning diyorin,
Dog'i majmu'i sirri koru borin.

Ko'zi uyqudin aning bo'ldi bedor,
Ko'zidin sochib ashkini matar bor.

Qilib yuz nav' tashvir oshkoror,
Dedi: «Yo layta mutut qabla hozo».

Minib otig'a ul Shohi yagona,
Rahi mashriq sori bo'ldi ravona.

Tong otg'uncha yo'l uzra azm qildi,
Mashomig'a nasimi subh keldi.

Zamiri g'arq o'lub fayzu safog'a,
Dedi diqqat bila bodi sabog'a:

«Alo, yo ey nasimi subhi ravshan,
Shamimim atrbaxshi fayzi gulshan.

Bo'lub shab zinda doru dasht paymo,
Sahar ishq ahlig'a sen qilg'ung yimo.

Bo'lub har subhidam doim saharvez,
Erursen gulistonlar ichra gulrez.

Maqomingdur gahi og'ushi g'uncha,
Gahi gul uzra urg'ung koj muncha.

Gahi qilg'ung esib oroyishi gul,
Bo'lub mashshotai gisuyi sunbul.

Urub gah bazmning sham'ini barham,
Urarsen gul yuzig'a gohi shabnam.

Havodoring gulu sarvi guliston,
Sanoxoning bori nasrinu rayhon.

Erur sahni guliston sayrgohing,
Bo'lub rayhonu nasrin farshi rohing

Shamiming atri birla tav'amondur,
Bahori bog' aro hukming ravondur.

Eshit bu multamas men notavondin,
Baloyi ishq ila ozurda jondin.

Ki nogah sayr etib har dashtu vodiy,
Guzargoh aylasang mashriq savodi,

Kezib sayr aylagil mashriq diyorin,
Tamosho ayla bog'u ko'hsorin.

So'rog' aylab, qilib har yon taku po',
Tajassus birla qilg'il jahd asru.

Topib ul hur paykarning makonin,
Yetishgach mendin o'pkil ostonin.

Adab birla topib ondin ijozat,
Bajo kelturgil odobi tahiyat.

Agar topsang huzurini bayakbor,
Duo birla salom et mendin izhor.

Degil: «Ey oftobi za~rraparvar,
Malohat gulshani ichra guli tar.

Bor erkandur sanga majnuni g'amnok,
G'ami ishqing bila aftodai xok.

Zabun o'lmish yo'lingda holizori,
Bo'lub afsurda jismi xoksori.

Erur zikri tilida guftugo'ying,
Jabini sajdagohi xoki ko'ying,

Seni deb taxti tojidin kechibdur.

Sharobi shavq yodingda ichibdur.

Kelur po'ya urub aftonu xezon,
Qayon borurni bilmay asru hayron.

Vale bilmas sening manzil-makoning,
Kishi topmas kito so'rg'ay nishoning.

Uzing gar qilmasang lutfu hidoyat,
Aning ahvoli qattig'dur bag'oyat».

Sabog'a bu tariyqa shoh Vomiq,
Yurur erdi debon so'z so'yi mashriq.

Banogah o'ldi mundog' amri voqe—
Ki, bo'ldi sharqdin xurshid tole'.

Tushub kun partavig'a shoh ko'zi,
Bo'lub zohir tilida ushbu so'zi,

Dedi: «Key muhtasham sultoni xovar,
Falak maydonig'a surgan takovar,

Sanga zebanda keldi qahramonlig',
Musallamdur sanga getistonlig'.

Seningdek kim ko'rubdur qahramonni,—
Ki, bir kun ichra olmishdur jahonni.

Kamina chokaring Bahromu Birjis,
Nadimi xilvating Isoyi o'ris.

Jahon ochmoq uchun bo'lsang suvora,
Sipohing bo'lg'usi mohu sitora.

Sen o'lmay tarbiyat birla muovin,
Emas komil nabototu maodin.

Sening nuring bila ravshandur ofoq
Qilursen partavingdin oy yuzin oq.

Yorutmassen agar ko'kni hisorin,
Qaro qilg'ung jahonni ro'zgorin.

Chu sen tarbiyat aylab oshkoroi,
Bo'lur tarbiyattingdin la'l xoro.

Eshitgil, ey shahanshoji jahongir,
Sanga arz aylaram holimni bir-bir,

Mening ko'nglumda bor ul boradin g'am
Ki ishqidur manga bu dam musallam.

Yuzi gul, og'zi guncha, qaddi shamshod,
Riyazi jannat ichra sarvi ozod.

Jamoli orazingdin olam afro'z,
Furug'i sendek aylar shomni ro'z,

Sanga ul yuzdin o'ldim mehrpayvand—
Ki, bor ruxsori ruxsoringg'a monand.

Shoh Vomiqning beqarorlig' vajhidin Azrog'a noma yozg'oni

Alo, yo ey nasimi subhgohi,
Erursan subhi sodiqning guvohi.

Yeturgung har sahar, ey fayzi dovar,
Payomi subh to xurshidi xovar.

Yetur Azrog'a ham payg'omi Vomiq,
Ki ul xurshid erur men subhi sodiq.

Yetur arzim qilib ko'nglumni masrur,
Bo'lay chun subhi sodiq matlai nur.

Degil, key Zuhra chehra, Mushtariy ro'y,
Hilol abro', qamar tal'at, suman bo'y,

Sanga payvasta ko'nglum erdi mushtoq,
Firoqiig toqatimni ayladi toq.

Qilib mehri ruhing shavqing o'tin tez,
Vujudim zarra yanglig' bo'ldi nochiz.

Ko'ngul abro'yinga mushtoq doim,
Hiloli iyd uchun andoqli soyim.

Quyoshing tole' et, ey mahjabinim,
Ki to yuz mehr bo'lsun xo'shachinim,

Bo'lurmumuncha hijron shomi jovid,
Tulu' etmasmu hargiz subhi ummid.

Qachong'a tegru bo'lg'um zoru mahzun,
Qilib ishqing manga chun nasra afsun,

Manga jodu ko'zungdur sehr payvand
Ki, solmay nasra sehri ul qadar band.

Meni afsuni zulfiq qildi bad hol,
Agarchi nasra sehrin qildim ibtol.

Erur ko'nglum g'aming tig'idin afkor.
Firoqing yetkurur jonimg'a ozor.

G'amingdin, ey nigori siym g'abg'ab,
Qachon farq aylagumdur ro'z ila shab..

Chekib anduhi kulfat subh ila shom,
«Manga ne xobi rohatdur, ne orom.

Firoqing o't solib jonimg'a asru,
Chekarman ul jihatdin haznu qayg'u.

Chekarman har nafas faryodu afg'on,
Bo'lub bag'rim g'aming birla to'la qon.

Ko'ngulda dardu olomim fuzundur,
Ko'zum ashki mudomo lolagundur.

Tilarman borho vaslingg'a yetmak,

Mayi vaslingdin o'zni mast etmak,
Qachonkim esgusi bodi sahargoh,
Chekarman timmay asru nolau oh.

Qaro bo'lmish jahon sensiz ko'zimga,
Takallumlar qilurman o'z-o'zimga.

Ki, ey bargashta tole', baxti vojun,
Bo'lurseen tobakay bu nav' mahzun.

Qilib ishq ichra baxting rahnamolig'.
Qachon komingga yetgusi ravolig'.

Agarchi ishq aro sobit qadamsen,
Vale hijronda pobasti alamsen.

Agarchi o'zni tutg'ung mardi komil,
Vale yoring sanga yo'q lahza moyil.

Nishoti ayshdin begonadursen,
Jahon ichra base afsonadursen.

Agar ko'rsa nigoring bu maoshing,
Sarig' yuz uzra oqg'on qonlu yoshing.

So'rар erdy tarahhum birla holing,
Ko'rub furqatda o'tgan mohu soling.

Vale na sudkim ermas xabardor,
Sanga bir lahza ermas dilbaring yor.

G'araz aylab bu yanglig' so'z namoyon,
Chekarman har kecha faryodu afg'on.

Sanga aylab bu lahza sharhi ahvol,
Salomu nomani qilg'umdir irsol.

Salom, ey qoshi you kirpigi o'q,
Sening hajringg'a emdi toqatim yo'q.

Salom, ey nozanini sho'xi tannozi,
Bo'lubdur mehnatim ko'p, rohatim oz.

Salom, ey lablari koni halovat,
Manga yo'q sensizin xobi farog'at.

Salom, ey nozparvar nozipiyo,
Nechuk topg'um visoling bazmin oyo.

Salom, ey ko'zlari shahlou fatton,
Ani o'pmakni istab chekkum afg'on.

Salom, ey jabhasi xurshidi xovar.
Qachon shomimni qilg'ungdur munavvar.

Salom, ey mahvashi sarvi gulandom,
Qachon ilgingdin ichkumdur to'la jom.

Salom, ey insu jins ichra yagona,
Mening sori qachon bo'lg'ung ravona.

Salom, ey lutfi dardimning davosi,
Yorutg'ay ko'zlarim husnin ziyosi.

Salom, ey mehribonim, rozdorim,
Qachon ollingda bo'lg'usi qarorim.

Salom, ey hurvash, Iso sifotim,
Bo'lur oyo qachon g'amdin najotim.

Salom, ey vaslinga jonim fidodur,
G'aming tig'i bila ko'ksum yarodur.

Salom, ey la'l koni qandu shakkar,
Qachon bo'lg'umdur ondin bahra parvar.

Salom, ey noz fanni ichra mohir.
Visoling birla qil xushnud xotyr.

Salom, ey fikri oromi zamirim,
Qolibmen hajr aro bo'l. dastgyrim.

Salom, ey tal'ating tobanda xurshid,
Qilurman ko'rmaq oni doim ummid.

Salom, ey komi jonu rohati dil,
Manga lutf ila bo'l bir lahza moyil.

Labingdin ayru ichsam bodai bob,
Topar ondin mazoqim ta'mi xunob.

Yuzing hijronida o'tdur manga gul,
Soching fikridadur o't dudi sunbul.

Tuzar bazm ichra mutrib zer ila bam,
Quloqimg'a kelur faryodi motam.

Agar partav solur ustimga mahtob,
Qaton yanglig' meni o'rtar o'shul tob.

Ko'runur ko'zuma gul shakli axgar,
Urar gul reshasi joniimg'a nishtar.

Nasimi jonfizo yetsa mutayyab,
Samum oso yeturgay jonica tab.

Ko'runsa ko'zuma miynoyi gulrang,
Topar ul lahza ko'nglum shishasi zang,

Yetibdur jong'a bas anduhi g'amdin,
Yuzum kohi erur dardu alamdin.

Qilib lutfu karam, ey sho'xi dilkash,
Meni chekkil o'zingga kahrabovash,

Iloji vasl uchun aylab chu tadbir,
Manga qilding ishorat azmi tasxir,

Qilib lutfu inoyat hayyi yazdon,
Tamomi mushkil ishlar bo'ldi oson.

Vale bordur bu mushkil uzra mushkil,
Ki ko'rmasmen qilib ko'yingda manzil.

Kecha-kunduz bo'lib ko'yungda zoyir,
Zamone bo'l madim husningg'a nozir,

Qilurmen jon bila, ey g'ayrati hur,
Yana bo'l sam ne yanglig' ishga ma'mur,

Chu Vomiq nomasi Azrog'a yetdi,
O'qub sirridin o'zni ogah etdi.

Olib ilgiga Azro ham qalamni,
Javobig'a bu nav' etti raqamni.

**Azroning shoh Vomiq nomasig'a javob yozib
Bahrom bila Bejodaning ham siyosat bila
qatlga yetmagin iltimos qilg'oni**

Ne hush farxunda soatdur bu ayyom,
Ki yetdi yordin jonbaxsh payg'om.

Saharkim aylabon iqbol ta'yid,
Yetushmay subhg'a payg'omi xurshid.

Hanuz ogoh bo'l may shohi xovar,
Ki vaqt o'l diki qo'yg'ay boshg'a afsar.

Yeturdi bas nasimi subhi sodiq,
Hazin Azro uchun payg'omi Vomiq.

Bo'lub bu baxti xob oluda bedor,
Manga nogah yetushdi va'dai yor.

Erur ul nomai dildori gulchehr,
Muhabbat bar muhabbat, mehr bar mehr.

Yetib ul noma qildi xotirim shod,
Ki g'am ilgidin erdi xatti ozod.

Oritdi xotirimdin gardi kulfat,
Hazin ko'n glumga yetkurdy masarrat.

Ochib ko'r gach savodin oshikora,
Nishoti ishratim bo'ldi du bora.

Xatidin topdi afzoyish nishotim,
Rumuzi qildi afzun inbisotim.

Manga hosil bo'lub baxtu saodat,
Jahon andar, jahon komi murodat.

Alo, ey xisravi xurshid afoar.
Sarafrozi salotin banda parvar.

Ko'rub nomang'ni bo'ldi toza jonom,
Balolardin erur oxir zamonim.

Demishsankim g'ami hijron qilur sho'
Balou dardi furqat kelturur zo'r.

Nechuk men kelturay bu so'zga toqat,
Ki menda yo'qdur aslo omnu rohat.

Bahar surat sanga yetsun payomim,
Sabo birla yetushgan chog' salomim.

Salom, ey qomati sarvu sanubar,
Sanga bormen kanizi zoru kamtar.

Salom, ey husni mehri olam aro,
Aning hajrida shomim tiyra ammo.

Salom, ey mardlar farzona mardi,
Rahi ishq ichra ushshoq ahli fardi.

Salom, ey xotirim ichra nishotim,
Xayoling birla bordur inbisotim.

Salom, ey ishqning mulkida sulton,
Salom, ey zubdai oli Sulaymon.

Salom, ey zoyiri dargohi taqdis,
Kelib sen nisbati ahfodi Bilqis.

Salom, ey nisbati pokiza gavhar,
Qachon vasling manga bo'lg'ay tuyassar.

Salom, ey ishq ahlin pokbozi,
Jamiyi poklarning sarfarizi.

Salom, ey qomati sarvi ravonim,
Zamirim quvvati, jism ichra jonom.

Salom, ey quvvati jismi nizoram,
Habibim, mehribonim, rozdorim.

Salom, ey fazlu hikmat ichra yakto,
Sanga yo'qdur jinu insonda hamto.

Salom, ey mahjabini shahd guftor,
Eshitmakka kaloming bo'l misham zor.

Salom, ey ishq ichra sobit aqdom,
Visolindin manga yo'q o'zga bir kom.

Salom, ey luff pesha mehr bunyod,
Musallam der sanga ishq ichra Farhod.

Salom, ey sohibi mehru muhabbat,
Erur oshiqlig'ing har kimga musbat.

Meni sendin fuzundur ishtiyoyqim,
Tutashqon sarbasar o'tdur visoqim.

Mening ilgimda bo'lsa chorai kor,
Bo'lur erdimmu muncha xastai zor.

Sening birla bo'lub payvasta hambar,
Hamog'ush o'l mag'ay erdimmu yaksar.

Qilur erdim bu ishda sa'y ila jahd,
Labim la'lingdin o'lg'ay erdi pur shahd.

Qilib jon javharin har dam nisoring,

Ko'zumga to'tiyo aylab g'uboring.

Qilib sarving bila sarvimni hamdo'sh,
Niholing birla shamshodim ham og'o'sh.

Gulu bulbul kabi bo'lsak, chamanda,
Masarratdin bo'lub labriz handa.

Tarabgoh o'lsa vuslat gulistoni,
Nishimin bo'lsa vuslat oshiyoni.

Topib vaxdat mayidin kom payvast,
Gar o'Isaq g'aybatı bazmida sarmast.

Visol o'lsa aro yerda agar kom,
O'zing sa'y aylasang topg'ay saranjom.

Bu dam bo'l vasl ishig'a chora pardoz,
Visol ohangin emdi aylagil soz.

Bu dam elga sening hukming ravondur,
Buyurmoqlig' hamon butmak hamondur.

Sening farmoningga eldur musaxxar,
Nega vuslat ishin qo'yg'ung muaxxar.

Yana qilg'um bir ish sendin tavaqqu',
Xusulidin base qilg'um tazarru',

Ki ul Bejodau Bahromi nammom,
Ki qildilar meni ishqingda badnom.

Alardin chekmisham doim taallum,
Alam andog' yeturmas moru kajdum.

Base ochdilar abvobi xusumat,
Adovat nishidin yetkurdy zahmat.

Chekib tig'i zabonu xanjari ta'n,
Havolat ayladilar dashnai la'n.

Qilib bo'hton, urub jonimg'a yuz nish
Malomat birla ko'nglum qildilar resh.

Aningdek qildilar shonimda bo'hton,
Ki qatlimg'a alardin bo'ldi farmon.

Manga axtar olardin bo'ldi manhus,
Ki men bo'lдум balo sajnida mahbus.

Bu holatda meni gar ko'rsa gardun,
Qotig' holim uchun yig'lar edi xun.

Sen emdi qil manga lutfu inoyat,
Alarni qil sazovori siyosat.

Alar kirdorig'a loyiq jazo ber,
Sazovor o'lsa qaysi ish sazo ber.

Agar sen qilmasang bu ishni mafqud,
Visolimdin yetushmas bo'yi behbud».

Chu noma shoh Vomiq sori yetti,
Bu holatg'a base afsus etdi.

Taassuf aylabon behad ayon ul,
Bu yanglig' nuqtalar qildi bayon ul:

«Ki ul muddatki aylab no'sh boda,
Maqomim erdi bog'i dilkushoda.

Chun aylab bu xabar ko'nglumni noshod,
Qasam bu ish uchun qilmish edim yod.

Ki gar topsam parilar mulkiga dast,
Alarni qilg'amen tufroqg'a payvast.

Olurman intiqomi yor alardin,
Ki ko'rmish ranju g'am bisyor alardin,

Niholi davlatimkim topdi bolish,
Kerak dushman'a bersam emdi molish».

*Shoh Vomiqning malik Shahbolg'a nasihat berib,
Bahrom bila Bejodaning siyosat bila qatlq'a
yetkurgoni*

Sen, ey nafsim sitamkeshi sitamkor,
Nechun muncha yeturgung elga ozor,

Ichirgung elga doim javr ila qon,
Bu ishdin bo'limg'ung hargiz pushaymon.

Bu savdo hech sanga behbud qilmas,
Sanga aslo nasihat sud qilmas.

Oshiqma, bir kuni bo'lg'ung sazogir,
Nekim qilding kelur olingg'a bir-bir.

Ko'rurser harna bergen zahmatingni,
O'zing ichkung ichurgan sharbatingni.

Kishi har yerda sochsa tuxmi xanzal,
Tama' qilsa shakar, bil oni ajhal.

Bo'lur, bas, ul nafas Vomiq g'azabnok,
Turub o'z manzilidin chustu cholok.

Shahi Shahbol sori bordi filhol,
Ko'rub bu holin aning shoh Shahbol.

Dedi lutf ila: «Key farzona farzand,
Jabiningga nedindur qahr payvand.

Aning gar boisin qilsang izhor,
Mening holingdin ar qilsang xabardor.

Nekim daf'idurur qilg'um tadorak,
So'zini aylab o'zga toji torak».

Dedi Vomiq: «Shaho, olam panoho,
Faridunfar. Skandar dastgoho,

Bu dargoh ichra ikki shum niyat—
Ki, durlar shohg'a arkoni davlat.

Alar chun mardi davlatxoh emaslar,
Bilingkim loyiqi dargoh emaslar.

Alarni shah tutubdur garchi ma'fu,
Bu ish shahlarg'a loyiq keldi asru,

Vale qilmoq ul ikkini siyosat,
Kelibdur sizga qonuni riyosat.

Bu ikki kim erurlar shahg'a badxoh,
Alarni hushturur qatl aylasa shoh».

Malik Shahbol eshitdi chun bu so'zni,
Qilib g'arqi xijolat ul ham o'zni,

Dedi Vomiqg'a: «Bersang har nekim pand,
Barisidin bo'lurmiz biz barumand,

Burundin ham manga bu ishda Tayfur
Nasihat birla taklif etti mavfur.

Bu ishda men va lekin aylab ehmol,
Xato birla o'turgum moh ila sol»,

Debon bu so'zni andoq qildi farmon,
Ki qatl ettilar ul ikkini ul on,

Bas ondin so'ngra Vomiq birla Azro
Tashakkur sajdasini qildi barjo,

Ko'ngulni aylabon shodonu xurram,
Sharobi aysh ichdilar damodam.

*Shoh Vomiq o'z mansublari birla Chin shahrida
qolib malik Shahbolning Jobilsog'ishvarig'a
murojaat qilg'oni*

Chu topti to'yning ayyomi itmom,
Dog'i aysh ila o'tdi necha ayyom.

Ki Vomiq oldi hoqondin ijozat,
Bilodi Chindin etmakka azimat.

Dedi Vomiqg'a onda shoh Fag'fur
Ki ey ko'nglum visoling birla masrur!

Bilodi Chin ajab dilkash makondur,
Jahondin o'zga bu ham bir jahondur.

Erur onda nihoyatsiz ajoyib,
Ajoyibdin dog'i ko'bdur g'aroyib.

Nishoti aysh erur anda farovon,
Jahon sayri erur bir yon, bu bir yon.

Turub qil munda sayru ishrati bazm,
Chu bir yil o'tkarib so'ng aylagil azm.

Bo'loli necha kun hamsuhbatu yor,
G'animatdur bu dam bir-birga diyord».

Shahi Vomiq chu bu so'zni eshitdi,
Qolurni shahri Chinda jazm etdi.

Nechunkim Chinni sayriyu, havosi,
Ko'ngulda erdi doim muddaosi.

Vale Shahbol ila o'zga necha shoh,
Hama qildilar o'zni ozimi roh.

Malik Shahbol Jobilsog'a ketdi,
Bori shah o'z bilody sori yetdi.

Qolib Chin uzra Vomiq shodu xurram.,
Chekib bazm ichra tun-kun sog'ari jam.

Taxayyul mujibatidin uzub qayd,
Tuzub gah bazmu gohi aylabon sayd.

Gahi Azro bila xilvatda erdi,
Gahi ahbob ila ishratda erdi.

Gahi sayr etdi bog'i dilkushoda,
Tuzub bazm onda, oshom etdi boda.

G'araz shohi Naimu, shoh Vomiq,
Ham Osafi soniy — uch yori muvofiq.

Haram ahli bila bir necha muddat,
Qilib Chin mulki sayrin ikki navbat.

Nekim anda esa asbobo ashya,
Borisin qildilar yaksar tamosho.

Bu sayr ichra ajoyib ko'rdilar ko'b,
Tilsimotu g'aroyib ko'rdilar ko'b.

Xudo turluk ajoyib qildi ijod,
Qoyu birni ko'rbdur odamizod.

Base sayru tomosho ayladilar,
Topib nekim tamanno ayladilar.

Agar bersam olar borig'a tafsil,
Yetar bu nusxag'a itlolu tatvil.

Banogah bir kuni majlis edi garm,
Dedi Vomiqg'a Osaf: «Bu sifat bazm,

Ki erdi mardi neku Sa'd tojir,
Yeturdi bizga turluk naf' vofir.

Bu muddat ichrakim biz komromiz,
Topib maqsudi xotir shodmonmiz.

Erur vojib angakim ushbu ayyom,
Muruvvat birla qilmoq lutfi in'om».

Shahi Vomiq bu yanglig' qildi farmon,
Ki oni qildilar hozir ham ul on.

Anga aylab muhibbona muloqot,
Maqomin sadri majlis qildilar bot.

Bo'lub ogoh mundin shoh Fag'fur,
Anga lutfu karam ko'rsatdi mavfur.

Ki ya'ni o'z nadimi xosi etdi,
Vaziri sohibul ixlosi etdi,

Yetib chun Sa'd bozirgong'a davlat,
Musallam bo'ldi manshuri vazorat.

Ne xush xislat erur axloqi neku,
Nekim qilding kelur ollingga o'tru.

Muruvvat pesha qilkim hayyi sone',
Yeturgay, qilmayin ajringni zoe'.

Ketur, soqiy, sharobi behjat anjom,
Ki qilg'umdur vatan sorig'a quddom.

Minal imon emish chun hubbul avton,
Bas o'lg'umdur vatan sori shitobon.

***Shoh Vomiq bila Azro va Osaf soniy bila
Shakarduxtlarning shahri Sabog'a azimat qilib,
shoh Naim bila Havroning Tojkan shahriga
ruju' etkanlari***

Bu hodisg'a edi ulkim mubashshir,
Bo'lub turluk vaqoe'g'a muharrir.

Qilib izhor lutf ila fasohat,
Bu yerda bu sifat surdi hikoyat.

Ki chun Osaf bila sulton Vomiq,
Qilib bir yilg'acha ishrat muvofiq.

Chun o'tdi bo'yla bir yil guftugo'ei,
Ko'ngulga tushdi manzil orzusi.

Xususan shoh Vomiq subh ila shom,
Anosin ko'rma etdi maqsadi kom.

Yetushdi soniy Osaf ko'ngliga ham, .
Otosini ko'rarning shavqi mahkam.

Qilib xohish vatang'a qilg'ali azm,
Ketarni o'zlariga qildilar jazm.

Muni fahm aylagach Sa'd ila Fag'fur,
Chekib g'am yig'ladilar zoru ranjur.

Bo'lub oxir falak javrig'a qoyil,
Safar asbobic'a ne bo'lsa qobil.

Qumoshu ganju ajnosi xazoyin,
Nafois ham javohir ulcha mumkin.

Bularni tevalar ustiga olib,

Yana necha g'ulomu cho'ri olib.

Chu bu lahza yetushdi shoh Shahbol,
Olib yonida ko'b asbobu amvol.

G'araz, bo'ldi xazoyin andoq afzun,
Ki go'yo erdi yaksar ganji Qorun.

Vale shohi Naim asbobicin avval,
Qilib ul yerda tayyoru mukammal.

Burun bo'ldi hamadin ul yagona,
Bilodi Tojkan sori ravona.

Mahinbonu sanam ham ushbu muddat,
Olib Fag'furdin ketdi ijozat.

Naimu shoh Vomiq lek ul on,
Bu yanglig' ayladilar ahdu paymon:

Ki bir xat bir sori qilg'aylor irsol,
Qilurg'a bir-birovdin koshifi hol.

Bas ondin so'ngra Vomiq birla Azro,
Shakarduxt ila Osaf ruhafzo.

Vido' aylab olarg'a shoh Shahbol,
Dog'i Fag'furu Sa'di Farrux iqbol.

Necha farsax bo'lub Vomiqqa hamroh,
Ruju' ettilar ondin so'ng chekib oh.

Ko'tarib devlar asbob ila ganj,
Yo'l aylab qat'i bo'ldilar qadam sanj.

Chekib gardun uza chatri zar andud,
Quyosh oso edilar roh paymud.

Xiromon bo'ldi Azro mindi havdaj,.
Nafois kiydiyu bo'ldi mutavvaj.

Shakarduxt ayladi manzil amori,
Qoshida necha mahvashlar tatori.

Yurib yo'l sur'at ila devlar tez,
Nechukkim bodi sarsar qildilar xez.

Bo'lub bori yurarda yo'l sabuktoz,
Bori payki sabodek po'ya pardoz.

Qilib sur'at olar andoqli gardun,
Chekib har biri yuz ming ganji Qorun

Amori dar amori ahli nomus,
Nechukkim sham'i mahmil qildi fonus.

Chaman yanglig' bari g'arqi tajammul,
Bo'lub bori zarafshon o'ylakim gul.

Maalqissa yurub yo'l bir necha kun,
Yetushdilar Sabo nazdig'a bir tun.

Tushub ul yerda maskan ayladilar,
Yotib oromni fan ayladilar.

Vale shahr ichra mujda aylab irsol,
Yubordilar birovni onda ul hol.

Eshiddi chun bu mujda Osafi pir,
Yigit bo'ldi gar erdi piri dilgir.

Xabar yetgach bo'lub xurram, nigorin
Topib, behjat zamiri topdi taskin.

Nigorin chun Zulayxoi quhansol,
Du bora zindagonlig' topdi filhol.

Tarabdin tuz bo'lub sarvi xamida,
Guli pajmurda bo'ldi navdamida.

Chu navmid erdi ondin masnadi oj,
Shaqoyiqdek shukufa boshida toj.

Dedi, xursand o'lub: tamhidi dovar,
Bihamdukkhi, bo'ldi baxt yovar.

Sabo shahrig'a bog'lab toaa oyin,
Yeturdilar hama joyig'a tazyin.

Bori mavzu'ni qildilar charog'on,
Edilar muntazir majmui inson.

Bas ondin so'ng Nigorini yagona,
Istiqlol etgali bo'ldi ravona.

Vaziri Barxiyo barcha akobir,
Dog'i shahr ahlidin tokim asog'ir.

Hama aylab istiqbol, o'ldi xursand,
Bo'lub diydar fayzidin barumand.

Ko'rub chun shoh Vomiq ham anosin,
O'pub ixlos birla xoki posin.

Ko'rub Osaf atosini ham ul on,
Quchub bo'ldi base masruru shodon.

Maqom o'ldi iki Yusufg'a Kan'on,
Yetib bemorlar dardig'a darmon.

Bahor o'ldi ketib fasli xazoni,
O'luk tanlarni o'ldi toza joni.

Vaziri qaddi ham, piri kuhansol,
Alif topdi qadin bor erdi chun dol.

Bas ondin so'ng qilib ta'yini soat,
Yetushdi kechaning nisfig'a muddat.

Pariyu odamiy barcha havodin,
Nuzul etdilar atrofu sabodin.

Namoyon aylabon behad tajammul,
Solib aflok uza ovozi g'ulg'ul.

Hamul tun xo'b soat ichra Vomiq,
Xilofat masnadig'a bo'ldi loyiq.

Berib Osafg'a ahkomi vazorat,
O'zi maskan etib taxti jalolat.

Dog'i ul dam Shakarduxt ila Azro,
Parido'xtu malika ruh afzo.

Haram ichra kirib tutdilar orom,
Bo'lub masrur hosil aylabon kom.

G'araz borchha el o'ldi shodu xurram,
Javohirlar qilib iysori maqdam.

Sipohi insu jin tortib tarona
Navozish ayladilar shodyona.

Maqom aylab maloyik xittai xok,
Bo'lub shahri Sabo bir olami pok.

Nigorin aylabon jon birla parvo,
Ano yanglig' Shakarduxt ila Azro.

Qo'yub xizmatda xizmatkor olarg'a,
Qilib jon gavharin iysor olarg'a,

Bo'lub davlat yangi boshdin tuyassar,
Alar vasli ko'zin qildi munavvar.

Ketib ko'nglidin anduhu g'ami ranj,
Nisor etti alarg'a yuz tuman ganj.

Xush ul soatki har mahjuri bedil,
Chekib g'urbat qilur mulkida manzil^

Ketur, soqiy, sharobi rohat afzo,
Ki qilg'umdur vatanda emdi ma'vo.

Kerak ko'nglimga qilsam shodlig'ni,
Baliyatdin topib ozodlig'ni.

Adolat birla tutg'il emdi boda,
Ki adling keldi mushtoqi ziyoda.

***Shoh Vomiq sariri sultanati shahri Saboda
qaror tutub dodu adl bunyod qilg'oni***

Chu mindi sultanat taxtig'a Vomiq,
Aningdek ayladi adli muvofiq.

Ulusni ayladi adl ila masrur,
Jahon mulkida bo'ldi o'yla mashhur.

Ki ondin so'ngragi xayli salotin,
Der erdilar anga anvoi tahsin.

Aning adlini yod aylar edilar,
Stehsonin ziyyod aylar edilar.

Qilib Nushravon dog'i oni yod,
Bilur erdi o'ziga oni ustod.

Base ko'rguzdi adli ichra zoe',
Qilib izhor qonuni badoe'.

Eshitsa nogihondin ohi mazlum,
Berur erdi sazoi zolimi shum.

Libosini qilib har kecha tag'yir,
Qilur erdi ulus holig'a tadbir.

Chun ul bu nav' bo'ldi shohi odil,
Duosig'a hama el erdi shog'il.

Kelibdur xush shiori adl, ori,
Anga vorid bo'lubdur amri bori.

Bil, ey sohib .sariri mulku davlat,
Madori sultanat keldi adolat.

Shahi bema'dalat zebo emastur,
Imorat beustun barpo emastur.

Agar yetmak tilarsen haqdin imdod,
Raiyatni karamdin aylagil shod.

Desangkim qasru davlat bo'lsa barpoy,
Saxou adl ila bo'lg'il neku roy.

Eshitdim Kisri sultoni dovar,
Dedi Xurmuzg'a, ey farkunda sarvar,

Raiyat beh erur sulton shajardur,
Shajar beh ila doim borvardur,

G'arazkim, Barxiyo birla Nigorin,
Qilib shahlig' uchun Vomiqni ta'yin.

Va lekin o'zları tarki hukumat
Qilib tangriga etdilar ibodat.

Nigorin topshurub Vomiqq'a avrang,
Ibodatxona sori qildi ohang.

Topib ham Barhiyoi piri ruxsat,
Qilurg'a go'shada holiqg'a toat.

Etib o'z mansabin soniyg'a taslim,
Anga ilmu vazorat berdi ta'llim.

Tutub, soqiy, qadah, ko'nqlumni qil shod,
Ki holiqdin tilarman o'zga avlod.

Erur haq lutfi tavlidu tanosul,
Zamoni qilmog'il ondin tag'oful...

***Shoh Vomiq salbi va Azroning rahmidin
shahzodalar tavallud topib jon ko'ngli yana
tozadin xurram bo'lg'oni***

Xusho ulkim berib erdi xalafzod,
Ko'zin ravshan qilur diyordi avlod.

Erur maqsud avlod ila farzand,
Iki dunyoda qilg'uchi barumand.

Ulug'lardin bu so'z bordur muqarrar,
Ki har odamda farzand o'lmasa gar,

Aning bo'lmas zamiri komi hosil,
Bo'lur balkim savobi dog'i zoil.

Qachon bo'lg'ay ul odam oti foni,
Ki qolq'usi xalaf farzandi ohi.

Sadaf oti qolur olamda, ori,
Ki boqiy bo'lsa durri shohvori.

Chu Vomiq masnad uzra joy tutdi,
Ki bir yil muddati Azro o'tdi.

Xabar topg'och shahi Vomiq ki Azro,
Ki bo'l mishdur anga haml oshkoro.

Shukufta bo'ldi ondin shoh Vomiq,
Nechukkim tong yelidin subhi sodiq.

Oni bu mujda qildi shodu xursand,
Ki asru bor edi mushtoqi farzand.

Chu Azro hamlidin o'tdi necha moh,
Aningdek bir o'g'il tug'di banogoh.

Ki erdi ul mahi avji najobat,
Yuzidin barqzan nuri saodat.

Nigorin aylabon ondin mubohot,
Onga deb Nosiri soniy qo'yub ot.

Qilib Vomiq ko'zin ul nur ravshan,
Guli vaslidin o'ldi ko'ngli gulshan.

Bas oni doyag'a topshurdi ul on,
Ki qilg'ay parvarish behaddu poyon.

Yana Vomiq yorutdi chashmi ummid,
Qilib Azro necha farzand tavlid.

O'g'ul erdi birisi, lekin oni,
Yuzi erdi chu mehri osmoni.

Bo'lub diyordidin xursandu masrur,
Qo'yub oning otin shahzoda Mansur.

Birisi oni duxtar edi, ammo —
Otini qo'ydilar Bilqisi sug'ro,

Shakarduxt ila Osafdin hamul on,
Bo'lub farzand tavlidi farovon.

Alar birla jamii shahzoda,
Topib tarbiyat anvoin ziyoda.

O'qub mактабда асу дарси тақдис
Ки сониъ Носир Мансур Билғис.

Шаҳи Вомиқ аларг'а ерди устод,
Берур ерди улуму ма'рифат ўид.

Алар та'лимиг'а ко'б айлади жид,
Ки гар бир бо'лди устоди Мо"бид.

Қилиб касби камолу fazlu donish,
Bo'lub har bir charog'i ahli binish.

Қилиб, ey соқиј, altofi inoyat,
Tabibiyg'a keturgil jomi behjat.

Ki qilg'уси насиhatgo'лик izhor,
Jahon ahvolini aylab namudor.

Shoh Vomiq o'z o'g'li Nosir soniyg'a nasihat bergonining bayoni

Hamulkim bor edi hikmat bayonlig',
Bu yanglig' qilg'usidur nuktadonlig'.

Ki chun shahzoda mayli maktab etdi,
Dog'i o'n besh yilg'a yoshi yetdi.

Basi kasb etdi osori fazoyil,
Ulumu fannu irfonu xasoyil.

Mafavvaz zotig'a bo'лди balog'ат,
Ato aylab anga tengri shijoat.

Шаҳи Вомиқ онинг ко'ргач камолин,
Улуму фитрату жоҳу жалолин.

Xayolig'a bu bo'лди oshkor, .
Ki kecha pand anga qilg'уси insho.

Rusumi sultanatda toki komil,
Bo'lub qilg'ay talab neku xasoyil.

Erur albatta sultonlarg'a lozim,
Ki avlodig'a bersa pand doim.

Dog'i loyiq xirad ogohlarg'a,
Ki hikmat yod bergay shohlarga.

Hamul vajhila bir tun shoh Vomiq,
Nasihatg'a bilib o'g'lini loyiq.

Bo'lub xilvat aro osuda xotir,
Qoshig'a ayladi Nosirni hozir.

Анга дедики: «Ey farzona farzand,
Quloq solg'il sanga bergumdurur pand».

Dedi shahzoda: «Aylang amru farmon,
Qiling nekim naşıhatdur namoyon.

Necha vaqt o'ldikim sizdan tilab pand,
Erurman subh ila shom orzumand».

Dedi Vomiq: «Ki, ey ko'nglum sururi
Eshit avval sanga budur zaruri.

Ki aylab fikr asli xilqatingni,
Ko'zing ollig'a keltur tiynatingni.

Ki bir qatra suvdin xalloqi jabbor,
Seni xalq etti, lek ul dog'i murdor.

Takabbur qilma |oni yodinga sol,
Xudoning birligin bil doim ulhol.

Hamisha tengriga aylab ibodat,
Talab qil doimo ilmu fazilat.

Qachonkim tuzsang oyini hukumat,
Rioya tut anga rohi shariat.

Haris o'Ima jahon molig'a aslo,
Karamni pesha qil o'zga mudomo.

Sipah xaylig'a qil in'omu ehson,
Raoyoni etib lutf yla shodon.

Chu siz necha ini birla ag'osiz,
Qayu biringki gar sohib sahosiz.

Qilib hosil mening ul lahza komim,
Bo'lursiz taxt aro qoim maqomim.

Yana bo'lg'il hamisha sohib insof,
Zamoni qilmag'il xarjingda isrof.

Chu oning haqqida bor nassi qote',
Necha tadqiqila burxoni sote'.

Yomonlar suhabatidin ijtinob et,
Nako'lar ulfatiga irtikob et.

Ulum ahlig'a qil doim muhabbat,
Jaholat ahlidin et asru nafrat.

Shitob etmakin o'lsun ehtirozing,
Bo'lub sabru taammul chora sozing.

Meningdek bo'Ima hargiz moili ishq,
Ki dardi g'uissa bo'lg'ay hosili ishq.

Tuzarda dog'i oyini hukumat,
Sanga bo'lsun tunu kun afv odat.

Ki bu sheva erur zebi salotin,
Muning haqqida ham ko'bdur barohin.

Nizomi mamlakatda subh ila shom,
Siyosat aylamatni o'zga qil kom.

Nechunkim bo'Imasa rasmi siyosat,
Yomon el olmag'usi hech ibrat.

Dog'i dunyog'a hartaz bo'lma moyil,
Ki ondin bo'lmag'ay juz g'ussa hosil.

Anga har nechakim qo'ysang ko'ngilni,
Sanga boshqarg'usi hirmong'a yo'Ini.

Sanga aylab jahon ahvolini izhor,
Bayon etgumdurur bir necha guftor.

Dahrnoma

Jahonkim bir ajoyib gulsitondur,
Nazarga ziynati behaddu sondur.

Ochilmish gulshanida yuz sifat gul,
Erur har bir bo'yu rangidin mul.

Kelib rangi nazarlarg'a tarabxez,
Bo'lub jonlarg'a bo'yi behjatangez.

Erur har gulshani ishratg'a ma'dan,
Oni qilg'usidur aysh ahli maskan.

Farovon sahnida ashjori oning,
Bo'lub lazzatrason asmori oning.

Qelib anhori har sori ravona,
Azubatda bo'lub ta'mi yagona.

Qachonkim no'sh qilg'ay ondin inson,
Berur lazzat nechunkim sharbati jon.

Havosi ruhafzo borcha elga,
Dilorou tanoso barcha elga.

Bo'lub ko'zlarga zohir sabzazor,
Yeturmak nur bo'lg'usi shiori.

Chun o'lg'ay qushlarig'a zohir alhon,
Eshitkanlarga bergay tozadin jon.

Erur sahni chamanda havz paydo,
Sui sofilig' ichra kavsar oso.

Kelib bazmi basy fayzu safolig',
Qilib xosiyat ichra jonfizolig',

Mayi hayvon sui yanglig' guvoro,
Bo'lub jonus ko'ngulga rohat afzo.

Tamomi jomii zarrin munaqqash,
Bo'lub shakl ichra dog'i asru dilkash.

Hama soqylari mahbubu gulchehr,
Jabinidin ayondur shafqatu mehr.

Karam qilsa qayu odamg'a boda,
Bo'lur tokim abad ayshi ziyoda.

Mug'annisi gar og'oz etsa nag'mot,

Eshitganga berib bir o'zga holot.

Zamirin qilg'usidur shodu xandon,
G'amu anduhini daf' aylab ul on.

Bori mahvashlari husn ichra ahsan,
Vale bordur necha nozu ado fan.

Ayon bo'lsa agar nozu adosi,
Bo'lur ko'rgan kishi oning fidosi.

Birovkim bo'lsa ishqining duchori,
Falakka chiqqusi afg'oni zori.

Agar oshiqqa vasli bo'lsa hosil,
Nishoti jovidon topg'usi komil.

Vale hajrig'a oshiq yetsa nogoh,
Aning holig'a behad oh ila voh.

Qusuri bordurur chun qasri jannat,
Hama qasri makoni ahli ishrat.

Kelib rif'at aro gardung'a hamsar,
Bo'lub ko'ngullari pur zebu zevar.

Bori devori manqushi muqarnas,
Sutunu sahni ayvoni muassas.

Ochilg'an har tarafdin bobo oliy,
Emasdur fayzdin bir bobo holi.

G'araz ushbu gulistonni diloro,
Ki bor shohu gado xaylig'a ma'vo.

Misoli yo'q safou nuzhat ichra.
Nishoti fayzu hazzi behjat ichra.

Vale afg'onki, ermat jovidoni,
Bo'lur oxir hama ashyoi foniy.

Bori gulzorida bo'yi baqo yo'q,
Gulida hargiz alvoni vafo yo'q.

Qayu gulshanki holo keldi zohir,
Xazon oshubini topg'usi oxir.

Tarab jomidin aylab no'sh boda,
Necha qilsang farax hosil ziyoda.

Va lekin oqibat maxmur bo'lg'ung,
Xumori dardidin ranjur bo'lg'ung.

Surudig'a kelibdur navha mudg'am,
Sururi zimnida anduhu motam.

Hanuz o'lmay visoli yordin xash,
Tushub hijronig'a bo'lg'ung mushavvash.

Birovkim qilsa qasri ichra maskan,
Makoni bo'lg'ay oxir tiyra madfan.

Kishi yo'qdurki onda ko'rmmamish nish,
Zamiri bo'limg'an anduh ila rish.

Arusi dahrkim bordur sitamgar,
Gadou shahg'a zulmidur barobar.

Hamaga javr qilmoq odatidur,
Hamaga shomil oning mehnatidur.

Nekim Odam Atodin toki bu dam,
O'tubdur dahr aro farzandi odam,

Bori ko'rmushdurur oning jafosin,
Chekib har lahza ozoru anosin.

Alar yolg'uz demaykim, o'zga ko'b shoh,
Qilib bu dahrni o'zga maqargoh.

Tunu kun zohir aylab adl ila dod,
Jahonni qildilar adl ila obod .

Bo'lub ishrat bila sarshori shodob,
Yig'ib boricha imkon turluk asbob.

Nekim xohishlari erdi jahonda,
Bo'lur erdi tuyassar bir zamonda.

Vale so'ngra ajal jomin qilib no'sh,
Borisi bo'idilar marg ila madhush.

Alardin qolmadi osor juz ot,
Bularniig holig'a hayhot, hayhot.

Qani ul sohibi ilmu amallar,
Ki aylab bahs ilm ichra jadallar.

Jahonda qo'ydilar tasnifu osor,
Alardin qoldi ko'b atvori guftor...

Qani onlarki erdilar suxandon,
Kalom izhor etib boricha imkon.

Qilib bisyor nazmu nasr ta'lif,
Kutib anvoni, asru etdi tasnif.

Ulumi she'nda mohir edilar,
G'azal demakda bas shoir edilar.

Alarning so'zlari erur ravonbaxsh,
Ma'no birla some'larg'a jon baxsh.

Dedilar nuktlar borcha shakarrez,
Eshitgan kimsalarga behjat omez.

Vale qildi ajal borini abkam,
Sukut ila etib oxirda mudg'am.

G'araz har kimki bu olamg'a keldi,
Anga gardun bu yanglig' javr qildi.

Taammul ayla, ey farzona farzand.
Jahondin bo'limg'ing doim barumand.

Senga ro'zi bo'lub gar baxti davlat,
Nasibing bo'lsa tun kun ayshu ishrat,

Bo'lub umring zamoni tuli ayyom,
Nechukkim Nuh tobsang umrdin kom,

Jalolu johing Afriduncha bo'lsa,
Zaru moling dog'i Qoruncha bo'lsa,

Qilib gardun sening komingg'a davron,
Hama mushkullaringni qilsa oson,

Ne matlabg'a tamizing bo'lsa moyil,
Hamuldam qilsa ne tashvish hosil,

Yetushmay xotiringg'a zangi kulfat,
Husuling bo'lsa ayshu komu rohat.

Vale bilginki chun paymona to'ldi,
Bo'lur sendin hama begona bo'ldi.

Bular borin qo'yub oxir ketarsan,
Bas oni orzu aylab netarsan...

Sanga ushbu sifat aylab nasihat,
Bu mavzuda keturgum bir hikoyat.

Hikoyat bar sabili tamsil

Eshitdim Xisravi Parvezi xudkom,
Ki erdi hukmroni davri ayyom.

Maqom aylab o'ziga masnad oj,
Qo'yub boshi uza yuz faxr ila toj.

Tajammul birla ul kishvar xudovand,
Kiyib xil'at zarandudu zar ogand.

Bor erdi toji vazni to'rt yuzman,
Quyosh toji kabi masquli ravshan.

Yuqoridin osib ul toj dilovez,
Qo'yub masnad oning ostida parvez.

Bu toj ostida shohi mehr siymo,
Anga yetkurdi farqi farqadonso.

Buzurg Ummid ila yonida Manzur,
Anga dediki: ey farxunda dastur.

Bu toj uzra ne yozg'um, ey hunarvar,
Ki mendin so'ngra bo'lg'ay yod ovar.

Qolib mendin bu toji zevar obod,
Uqub ul lahza qilg'aylar meni yod.

Ki qilmay hech bir sohibqironi,
Bu yanglig' ishki, men qilmishmen oni.

Erurmen men sazovori sitoish,

Ki Qisro nasli mundoq qilmadi ish.

Menul Xisravki gar razm aylasam kom,
Ki bo'yimdin kirar go'r ichra Bahrom.

Urub maydonda tiyg'i tez ro'in,
Zabun etdim tuni Bahromi cho'bin.

Chu gulgun barshi novard yurdim,
Dilovarlar boshin yerga tushurdim.

Mango maydonda chun novard bo'ldi,
Nasibam ganji bodovar bo'ldi.

Chu shirin dilbari g'oratgahi xush,
Bajuz men kimga bo'lmishtur hamog'ush,

Buzurg Ummid anga dediki, ey shoh,
Oanga bordur salotin xoki dargoh.

Yaqin bilgim erur, ey mohi nokost,
Bu ma'nilariki dersan, barchasi rost.

Olursan shohlardin toj ila boj,
Bu so'z zinhor qilg'il zevori toj.

Ki ey ulkim shahi oliy guhar sen,
Ki mendin so'ngra bo'lg'ung tojvor sen.

Bu toj ila sen o'lma mastu mag'rur,
Ki oxir bosh yalang joh qilg'asen go'r.

Chu man erdim seningdek komroni,
Ki hukumimda edi xalqi jahoni.

Olib men mulki olam qof to qof,
Ko'tardim ko'kka charxi naxvatu lof.

Parivashlar bo'lub yoru qarinim.
Salotin erdilar dargah nishnim.

Qo'yub bazm ichra boshim uzra afsar,
Buxuri manqal erdi udu anbar.

Berib komimg'a lazzat la'li shirin,
Mudom erdi tarab bog'ida gulchin.

Asosi hashmatim garduncha erdi,
Manolu davlatim Qoruncha erdi.

Qo'yub borin bugun ovora bo'ldim,
Qaro yer ostida bechora bo'ldim.

Qani ul sho'xi shirini shakar lab,
Qani ul mahluqoi siym g'abg'ab.

Qani ul taxti zarrinu kayoni,
Qani ul shavkatni sohibqironi.

Qani ayshu nashoti bazmi Jamshid,
Qani johu jalolu izzu tamjid.

Qani ul dastgohi taxti afsar,
Qani ul xashmatu xuddomu chokar.

Nazargohimdin o'lmish barcha g'oyib
Anism go'r aro dardi masoyib.

Chekaranman tiyra go'r ichra taallum,
Rafiqim kecha-kunduz moru kajdum.

Tanim sarto qadam kirm ila mashhun,
May gulgun mangodur biym ila xun

Bo'lub maskan manga tiyra mag'oki,
Erur afsar manga bir to'da xoki.

Ne qilg'um ganji bodovardini yod,
Ki bodovarda ham bo'lg'usi barbod.

Gahi qabrim uza bir dam guzar qil,
Mening bu turfa holimg'a nazar qil.

Taammul qil, ko'rub holi nizoram,
Bo'lur ravshan maoli koru borim

Chu mendin qoldi bu toji zarandud,
Sanga ham toji zardin bo'Imag'ay sud.

Dog'i Buzurg Ummid ul holat ichra,
Til ochib asru pandu hikmat ichra,

Skandardin nihon qildi padidor,
Ki ul pand Arastug'a qildi izhor.

Bu ham dunyo uchun bordur madumat,
Ki qilg'um oni bu yerda hikoyat.

Hikoyat bar sabili tamsil

Eshitdim Xisravi oliy Skandar,
Arastug'a bu so'z qildi muqarrar.

Ki chun bu dahrdin qilg'um azimat,
Adam dashtig'a surgumdur janibat.

Quburiston sari boshqar yo'llimni.
Chiqorg'il na'shdin ul dam qo'llimni.

Ki bilg'ay zumrai mag'rur sarmast,
Ki borg'um dahrdin bu dam tihi dast.

Olib mag'rib bila mashriqni yaksar,
Borurman bu nafas betoji afsar.

Eshitgach yig'labon bu so'zni Parvez,
Dedi, yozg'il bu so'zni toj uza tez.

Yana Nosirga boqib shohi Vomiq,
Dedi, qay pand eshitmaklikka loyiq.

Taammul aylakim, ahli xi洛fat,
Ne yanglig' qildilar, pandu nasihat.

Bu fonyi dayrkim dunyodur oti,
Aning yo'qdur qaror ila saboti.

Maoli kordur andishai xom,
Erur pasmoadai har xosu har om.

Emasdur davlati iqboli jovid,
Ko'rubdur necha Bahrom ila Jamshid.

Dayotin anglag'il, ey mardi soiy,
G'ururi jahl naxvatning matoniy.

Barobardur o'lum shohu gadog'a,
Tafovut yo'q gadou podshog'a.

Ko'ribmusanki, o'lgach shohu darvesh,
Olib bormishdururlar juz kafan pesh.

Birov topmishdurur umri abadni,
Ki ul oromgoh etmay lahadni.

Borursen, qolg'usi farzandi amloku
Maqom etgungdurur oxir tahi xok.

Ulumni yod etu fikri safar qil,
G'ururi kibru naxvatdin hazar qil,

Qilurdin xobi g'aflat munfarid bo'l,
Ketar vaqtingni chog'lab mustaid bo'l»,

Shahi Vomiq chu pandin qildi ntmom,
Olib shahzoda Nosir panddin kom,

Ota birla o'g'il ul ikki mumtoz,
Bu asnoda qilib ko'p girya og'oz.

Dedi, key mushfiqim farzona farzand,
Sanga har neki dedim bu sifat pand,

Oni bir lahza ham qilma faromush,
Ki ersang olam ichra sohibi hush.

Bas ul pandiki, bo'lmish erdi zohir,
Kitobat aylabon shahzoda Nosir.

Qilib jon bo'ynig'a ta'vid oni,
O'qub har lahza paydou nihoni,

Amal mazmunig'a qildi hamisha,
Ki to bo'ldi jahonda nek pesha.

Karam qil, soqiyo, tutg'il manga may,
Ki qilg'umdur fano yo'lin bu dam tay.

Fano yo'lig'a mastona etib azm,
Adam mayxonasida tarh etar bazm.